

AAU-ledere: Sænk kvaliteten

– hvis I skal opfylde jeres pligt opgaver inden for rimelig arbejdstid

Arbejdstilsynet var på besøg på Aalborg Universitets campus i København i april og maj 2016. Her konstaterede tilsynet en stor arbejdsmængde og tidspres samt uklare krav til vipernes arbejdsindsats.

De ansatte fortalte, at de i gennemsnit arbejder mere end 37,5 timer om ugen, og ledelsen erkender, at timetallet i gennemsnit ligger på 50-55 timer ugentligt. De ansatte fortæller, at der ikke er udmeldt et klart kvalitets- og serviceniveau, og at ledere ikke prioriterer opgaver, og det bekræftes af ledelsen.

Trods ledelsens erkendelse af de konkrete belastninger og mangler er AAU's lokale ledere og de ansatte uenige om "problemerne karakter og omfang". Mens de ansatte konstaterer, at de ikke kan nå de pålagte kerneopgaver – forskning og undervisning – inden for normalarbejdsugen på 37,5 timer, men må springe frokosten over samt klare det med stort overarbejde, så svarer AAU's ledere på stedet, at det er problemer, som den enkelte selv må håndtere ved at prioritere anderledes.

Sådan lyder det i Arbejdstilsynets opsigtsvækkende opsummering af det psykiske arbejdsmiljø på AAU's københavnercampus. Tilsynsrapporten resulterede i en rød smiley – et påbud om at undersøge det psykiske arbejdsmiljø inden 15. april 2017. Og det satte AAU's ledelse så i gang i december.

Tillidsmand: Befriende ærlig udmelding

Af Arbejdstilsynets udredning fremgår temmelig opsigtsvækkende, at ledelsens løsningsforslag på arbejdsbelastningen er, at "det er acceptabelt at sænke kvalitetsniveauet i kerneopgaverne og reducere

arbejdsmængden ved at løse opgaver på kortest mulig tid".

Mens den model vil forarge politikere og ministerielle embedsmænd, så er tillidsmanden for AAU's belastede personale ganske tilfreds:

"Det var dog en befriende ærlig udmelding fra lederne i stedet for at synges med på politikernes fis om, at vi kan effektivisere os ud af besparelserne, og at besparelser ikke går ud over kvaliteten i ældrepæjen, i undervisningen osv. Det er en erkendelse af, at når der skæres, så går det uvægerligt ud over kvaliteten", konstaterer lektor og **DM-fællestillidsmand Ole Busck**.

"Man kan kun håbe, at ærligheden fra de lokale ledere på lavere niveau – som står sort på hvidt i rapporten – vil sive op til topledelsen, så de modsiger politikernes omkvæd om, at besparelser ikke går ud over kvaliteten! For konsekvenserne af nedskæringer er altså mærkbare. Og det er de menige, som betaler regningen, når der spares løbende over en årrække, som i vores sektor".

Tillidsmanden mener, at det psykiske arbejdsmiljø i Sydhavnen har været ekstraordinært alarmerende, men han peger også på, at det fortæller noget om generelle problemer i sektoren:

"Og som faggruppe er vi uni-lærere nødt til at diskutere, hvad det er at være uni-forsker, hvis vi tror, at vi skal forske, når der ikke er penge til det, og når der ikke tid til det, fordi vi underviser os ihjel."

jø

Se: 'Alarmerende psykisk ...', s.6

Bingo efter 870 timer 3
Adjunkt tidsregistrerede hvor lang tid det tager at lave en forskningsansøgning

Rød smiley til AAU 7
Arbejdstilsynet gav påbud: For lange arbejdstider, for uklare krav og fraværende ledelse

Thybo-fyring 8
1.500 protestunderskrifter får ham ikke genansat. Og bagved ligger en udhulet 'tenure' – beskyttelse af fastansatte

TEMA: Myndighedsbetjening

Nu med standardkontrakter 10
- uden tavsheds klausuler og med regler for offentliggørelse.

Konflikt om AU's vidensbank 11
Mens DTU og KU har indgået rammekontrakter 2017-20 med Miljøministeriet, vil AU ikke udlevere fra sit 'kapitalapparat'

Esbens falske forklaringer 12
Miljø-ministeren underkendte AU-forskere, men trak det tilbage. Og så gav han dem skylden for forsinket rapport
ALTERNATIVE FAKTA

Etisk grænseland 24
Når man forsker i kriminalitet, vil man ikke vide alt...

'Vi var for pæne... 28
Efter 18 år og 8 måneder som formand for DMs 5.800 uni-lærere – og som redaktør på FORSKERforum – går lektor Leif Søndergaard på pension

Tillid sparet ud af tillidsreformen

For få år siden var tillidsreformen den store forbrødring mellem staten og organisationerne. På basis af tillid skulle reformen forbedre den offentlige sektor og levere kvalitet, effektivitet og medarbejdertrivsel. Nu ser vi eksempel efter eksempel, som undergraver den tillid, de ansatte måtte have til deres arbejdsplads. Vi lever i hurtigt skiftende tider. Og i brogede tider.

På den ene side forudses, at 'robotterne kommer' og tager vores arbejde (Martin Ford). Det er ikke bare bilkørsel, som forventes overtaget, også dele af det akademiske arbejde kan allerede nu udføres af IBM's Watson-computer. Diskussioner om fremtidens arbejdsmarked, hvor robotterne har overtaget det gentagne og forudsigelige arbejde, har ført til debat om indførelse af 30-timers arbejdsuge og lettelse af arbejdsbelastningen.

På den anden side ser vi staten som arbejdsgiver grundigt skrue bissen på for yderligere at arbejdsbelaste de ansatte. Moderniseringsstyrelsen var hoveddeltagere i tillidsreformen, men nu tilbyder Moderniseringsstyrelsen undervisning for statslige arbejdsgivere om at finde 'low performers', angiveligt hver 10. ansatte. Arbejdsgiverne kan lære, hvordan man kommer af med folk – billigt!

Det er lykkeligt glemt, at før 'shitstorm' var et begreb, havnede Bikuben i en sådan ved at omtale en kundegruppe som 'tidrovære'. Det skabte heller ikke tillid dengang.

Churchill tillægges mange citater, et af dem er 'never let a good crisis go to waste'. Jeg ved ikke, om det indgår i Moderniseringsstyrelsens kursusprogram

for arbejdsgivere, men det er heller ikke nødvendigt: Den er feset ind!

På universiteterne har ledelserne forklaret, at krisen er kommet udefra med de gentagne 2%-nedskæringer af budgetterne gennem Finansloven. Det er slemt nok!

“Tillidsreformen skulle forbedre den offentlige sektor og levere kvalitet, effektivitet og medarbejdertrivsel. Nu ser vi eksempel efter eksempel, som undergraver den tillid...”

At krisen ikke blev spildt, har universitetsledelserne lokalt sørget for ved at krydre med yderligere nedskæringer og omfordelinger. Det hele pakket ind i afsluttende fremskrivninger visende, at afgrunden allerede var nået, og at alle burde kunne se, at fyringer var eneste løsning. Så blev folk fyret eller presset til aftrædelsesaftaler, og igen for ikke at spille krisen blev lidt flere folk end nødvendigt afskediget. At det var for mange, der blev taget afsked med, kan ses af efterfølgende hyrepolitik på helt samme forskningsområde. Skulle man være i tvivl, så er fyre-og-hyre på samme tid en af de helt sikre måder for arbejdsgiverne at spare tillid på væk på.

Og endelig afslørede opdaterede budgetter senere masser af opsparede millioner. Der røg så yderligere tillid!

Det er ikke 30-timers arbejdsugen som står på programmet på universiteterne. FORSKERforums egne undersøgelser har vist, at gennemsnittet af arbejdstid for VIP på universiteterne ligger godt 50% over det (42-45 timer for lektorer).

Det er normen at blive dænget til med (undervisnings-)arbejdsopgaver og dernæst – når næste strå ser ud til at ville knække ryggen – blive spurgt: 'Og hvordan kan det være, du ikke skriver så meget?'. Den uendelige arbejdstid afspejles i resultaterne af APV-undersøgelser. Nogle steder går det helt over gevind.

Månedens forsidehistorie fortæller om Arbejdstilsynets påbud i AAU-Sydhavnen. Flere forfærdelige forhold fremgår af dokumentet, bl.a. at en almindelig arbejdsuge er på 50-55 timer. Et indlæg i Politiken konstaterede, at 'en arbejdsuge på 30 timer vil ikke give mindre stress'. Og det er jo korrekt, hvis ikke arbejdsopgaverne lettes, så pointen er netop, at arbejdskravene må lettes. Får man en ny opgave, så skal lederen sanere ud i andre arbejdskrav.

På AAU-Sydhavnen blev ansatte pålagt at undervise i 70-90% af normalarbejdsugen på 37 timer, uden at kravene til forskning og administration blev sænket. Når fyringer kombineres med flere arbejdsopgaver til de tilbageblevne, opstår en trusselskultur. Vi er langt fra tillid.

Statens arbejdsgivere må erkende, at tillid er den billigste styreform. Og kvalitet og effektivitet kan bedst fremmes ved hjælp af medarbejdertrivsel.

Forskningsbevilling: Bingo efter 870 timer

Forskningsansøgninger er en tidsrøver. ITU-adjunkt tidsregistrerede sine timer på projekt, som endte med at få Horizon-bevilling...

Adjunkt Anders Sundnes Løvlie har styr på sagerne. Derfor ved han også ret præcist, hvor mange timer han har brugt på den Horizon 2020-ansøgning, der i efteråret udløste en støttebevilling: 870 timer – ca. et årsværks samlede forskningstid.

Men mindre kunne næppe have gjort det, vurderer Anders Løvlie. Succesen bygger nemlig på, at han som projektleder først brugte omkring 550 timer på en ansøgning, der fik afslag i 2015. Gruppen valgte dog at arbejde videre med projektet og sende en ny ansøgning året efter, og der røg der så yderligere 320 timer på.

”De opslag, vi søgte, er meget fokuseret på innovation og anvendelse af produktet. Vi akademikere har generelt svært ved at tænke vores projekt ind i en produktudviklingsproces, så det krævede meget arbejde at få det til at fungere. Da vi skulle søge anden gang, havde vi derfor udviklet den del af projektet og kunne koncentrere os om at hæve forskningsambitionerne. Derfor tror jeg, nøglen til succes var, at vi allerede havde lagt så meget arbejde i det,” forklarer Løvlie.

Projektet (’GIFT’) handler om skabe det, forskerne selv kalder ’hybride virtuelle museumsoplevelser’. Blandt andet to mobil-apps, der skal inspirere og forstærke brugerens oplevelse af det fysiske rum, ligesom man oplevede det med det populære mobil-spil Pokémon GO.

Projektet har i alt fået en støttebevilling på 18 millioner kroner.

Hvad står der i opslaget?

En lære, Anders Løvlie har taget med sig, er, at man med et så enormt tidsforbrug er nødt til at tænke strategisk i forhold

til, hvilke ansøgninger man kaster sig ud i. Man er nødt til at gå i en retning, hvor arbejdet ikke er spildt, selvom man får nej til ansøgningen.

”Når du bruger så meget tid, må du sørge for, at arbejdet kan være nyttigt, selv om du ikke får pengene. Men det går to veje. Særligt i Horizon er opslagene meget rettet imod ’impact’ – altså anvendelsen af forskningen. Det er næsten som bestillingsforskning. Så du må tilpasse ansøgningen meget nøje til det. Og samtidig må du altså også tilpasse ansøgningsarbejdet til noget, du kan bruge i din forskning.

Hvor skulle vi søge?

Anders Løvlie føler dog ikke, hans egen ansøgning levede 100 procent op til det ideal. Efter første afslag overvejede gruppen, om de kunne søge finansiering fra andre kilder end Horizon 2020.

”Det bøvlede vi en del med. Vi så på alle mulige alternativer, men til sidst kom vi frem til, at det mest lovende ville være et nyt Horizon-projekt baseret på det konsortium, vi havde udviklet i den første ansøgning. Den største værdiskabelse skete nok i det netværk af dygtige kolleger i Storbritannien, Serbien, Sverige, Holland, Finland og Norge, som vi byggede op under processen. Det ville vi have kunnet bruge, uanset om vi havde fået bevillingen.”

Koordinering åd tid

Han vurderer, at den primære del – måske to tredjedele – af den store arbejdsindsats fra hans side har ligget i at koordinere diskussionen og udvekslingen af informationer og inputs mellem projektdeltagerne

samt at holde møder med partnere hjemme og i udlandet.

Løvlie fik i ansøgningsprocessen desuden hjælp af ITU’s forskningsstøtteafdeling samt konsulentvirksomheden Innovayt, der har specialiseret sig i ansøgninger om EU-midler.

Horizon og forskningsrådene: Succesrate på 14 pct.

For Anders Løvlie endte de 870 timers arbejde med at give pote. Så heldige er alle langtfra. Seneste tal fra Horizon 2020 viser en succesrate på 14 procent for ansøgninger fra danske universiteter – hvilket er nogenlunde som succesraten hos de danske forskningsråd.

Og selv om Danmark klarer sig relativt godt i Horizon-sammenhæng, er billedet stadig, at der kastes enorme tidsressourcer i ansøgningerne om EU-forskningsmidler, hvoraf størstedelen altså er forgæves.

”I og med at de store samarbejdsprojekter i EU ofte kræver partnere fra andre lande og nogle gange også fra industrien, så stilles der større krav. En EU-ansøgning kan være stor omgang, som kræver ledelses- og administrativ opbakning, og man skal altid tænke sig grundigt om, inden man giver sig i kast med en EU-ansøgning,” siger Kim Brinckmann, vicedirektør for forskning og innovation på KU.

En opgørelse fra Danske Universiteter viser samtidig, at en stigende del af universiteternes indkomst kommer som eksterne midler, men at de hårdt tilkæmpede EU-midler er den andel, der vokser mest.

lah

Se s. 26

Når noget går galt så ...

E-mail med pålæg fra Arbejdstilsynet forsvandt i Aalborg. Og ledelsen hemmeligholdt påtalen i måneder

Hovsa. AAU's ledelse og HR-afdeling fik i september tilsendt en høring om Arbejdstilsynets sammenfatning af deres alarmerende iagttagelser. Ledelsen valgte ikke at kommentere dette, og Arbejdstilsynet informerede derefter HR-afdelingen om, at der ville komme et påbud. Det blev så sendt til Aalborg d. 13. oktober. Men skrivelsen forsvandt som følge af en menneskelig fejl, hvor påbuddet havnede "i en anden e-post-kasse, hvor det beklageligvis er blevet overset", som HR-afdelingens forklaring lød, da Arbejdstilsynet rykkede for svar.

Forsvindingen har en vis ironi, fordi Arbejdstilsynets rapport bl.a. kritiserer manglende professionel ledelse og stor afstand mellem ledelse i Aalborg og driften i Sydhavnen.

Ledelsen hemmeligholdt

Der er tilsyneladende også nogle i ledelsen, som ikke ønskede, at tilsynsrapporten blev set af medarbejdere. Fællestillidsfolkene fik udleveret et fortroligt eksemplar. Men påtalen blev holdt tilbage for de menige.

AC-klubben i Sydhavnen undrede sig og skrev i starten af december til rektor med anmodning om, at alle ansatte fik ordlyden af påbuddet at se.

Først i januar svarede rektor, at nu var lederkredsen blevet enige om, at der i midten af måneden skulle information ud til alle medarbejdere om sagen, herunder adgang til rapporten på det interne net.

Det var i øvrigt efter, at FORSKERforum havde fået aktindsigt i sagen, og efter at FORSKERFORUM havde søgt AAU's ledelse om aktindsigt i, hvad ledelsen har gjort ved sagen.

Se s. 6-7

Gersing styrker sin magt

Departementschef
Agnete Gersing

Minister- og ledelsessekretariat
Kontorchef Annetarie Falktoft

Uddannelses- og Forskningsministeriet centraliserede organisationen pr. 1. januar. Der oprettes en ny "Politisk afdeling" med flere muskler. Og to nye styrelser skal i højere grad administrere og servicere departementet, hvor styrelsernes sagkyndige medarbejdere traditionelt har deltaget parallelt i den politiske servicering.

Politik-making flyttes dermed op i departementet, departementschef Agnete Gersing får mere magt over ministeriets policy-mageri. Og de underliggende styrelser bliver mere betjenende service-organer for departementet.

Politisk afdeling med missioner

Det stærke magtcenter i ministeriet bliver dept.chefen sammen med de nye ledere i den politiske afdeling, som i forvejen er centralt placeret i policy-mageriet (SE FORSKERforum 296: 'Embedsmændene styrer').

Ikke overraskende er lederen af afdelingen Hanne Meldgaard en central person i den embedsmandsgruppe, som netop nu er i gang med at lave "styrings- eftersynet" af uni'erne, som forlydender fortæller, at dept.chef Gersing gerne ser konklusioner på, der kan give påskud til at der skal politiske udpegninger af bestyrelsesmedlemmer.

Og kontorchefen for det uddannelsespolitiske Mikkel Leihardt er koordinator for den embedsmandsgruppe, der skal komme med modeller til et nyt

bevillingssystem. Også her er det ingen hemmelighed, at dept.chef Gersing har sine klare præferencer. Hun vil gerne have en model med en slags job-taxameter.

Styrelser skal lave mindre politik

Det angivelige formål med centraliseringen i ministeriet er, at styrke ministeriets opgavevaretagelse, herunder styrke sammenhængen mellem uddannelse, forskning og innovation, styrke ministerbetjeningen og politikudviklingen og skabe en klar ansvarsfordeling i ministeriet (Pressemeddelelse 3.okt.).

Men samtidig skete der også en ændring i de underliggende styrelser.

De gamle styrelser blev nedlagt og der er oprettet to nye styrelser: Styrelsen for Forskning og Uddannelse og Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte. Tidligere direktør for Forskningsstyrelsen, Hans Müller Pedersen, er udnævnt som direktør for Styrelsen for Forskning og Uddannelse, og Nikolaj Veje udnævnes som direktør for institutionsstyrelsen.

Nikolaj Veje tiltræder den 1. januar som direktør for Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte. Han kommer fra en stilling som økonomidirektør i Rigspolitiet. Han er økonom og har - som dept.chefen - tidligere basis i Finansministeriet. Han har ingen fortid i uddannelsessektoren.

Fusion: Hvad med forskningen?

Fusionen truer den frie socialforskning. Sådan lyder det fra skeptikerne over et lovforslag om at fusionere den 'kommunale' KORA og den statslige socialforskning i SFI. Formålet er entydigt at skabe et mere praksisorienteret analysecenter:

"Hovedfokus bør (...) være på analyse- og forskningsresultater, som er praksisnære og anvendelsesorienterede, og som kan indgå direkte i den offentlige sektors beslutningsprocesser".

Samtidig sker der en væsentlig ændring i styringsforholdene. Bestyrelsen kommer til at bestå af repræsentanter for "ejerne" (embedsmænd fra stat, kommuner og amter), og SFI mister status som sektorforsknings-institution med formål at bedrive forskning på højt niveau, uden klar armslængde til ministeren, uden lovbeskyttelse af forskningen og forskningsfrihed, og uden garanti for fagpersoner i ledelse og bestyrelse.

Det nye analysecenter kommer dermed mest til at ligne KORA (som opstod som en fusion af Krevi, AKF og DSI).

Formål: Praksisorienteret viden

Politolog og formand for de frie forskningsråd **Peter Munk Christiansen** mener da også, at fusionen markerer en kursændring: "Det er klart, at det ikke er en tilfældig konstruktion, man har besluttet. Det vil i et eller andet omfang indebære en nedtoning af det forskningsmæssige", konstaterer han. "Man vil skabe viden, som man kan bruge i kommuner, regioner og den praktiske virkelighed. Det er jo et helt legitimt politisk ønske, men principielt synes jeg, det er en kedelig begrænsning for en forskningsinstitution" (INFORMATION 11.jan.).

Som en slags figenblad for nedtoningen af forskningen står der i loven, at der skal "værges om videnskabsetikken". Men med embedsmænd under ministerinstruktion i bestyrelsen er der ingen armslængde til politik og embedskorps. Analyse-formål risikerer at blive spændt

for bestemte politiske interesser og for konkrete politiske beslutningsprocesser, siger skeptikerne.

Millionbesparelse

Ikke overraskende ser SFIs nuværende direktør **Agi Csonga** positivt på fusionen. SFIs forskning vil kunne rummes i lovforslaget. Men det afhænger af, hvordan den nye ledelse griber det an, og det bliver "en balancegang" (ALTINGET).

Sammenlægningen af SFI og KORA indgår i Finanslov-2017. Fusionen skal give en besparelse på 10 millioner kr. årligt. Det vil føre til indskrænkninger, selv om Socialministeriet markerede i en pressemeddelelse, at besparelsen ikke ville berøre de "kernefaglige aktiviteter i de to institutioner", og at "den nye institution vil få til formål at forske i og analysere på både SFI og KORAs nuværende arbejdsområder".

SFI-ansatte: Garantier for forskningen?

De menige SFI-ansatte har i et fællesbrev redegjort for to afgørende mangler i lovforslaget. Dels dækker lovformålet ikke SFIs kerneområder og fokus om brede sociale forhold og den har ingen bemærkninger om forskningsdybden (både erkendelsesorienteret og mere målrettet socialforskning). Og dels er der ingen garanti for forskningsbaseret af centrets arbejde og for uafhængighed, hvilket gør fusionen til en uklar aktør nationalt og internationalt, som får det sværere med at rekruttere kompetente (forsknings-) medarbejdere. SFIs medarbejdere anbefaler, at lovtæksten i højere grad bør omtale forskningens status.

Og så peger de på, at det udtrykkeligt bør fremgå, at den nye direktør skal være "forskningskyndig". Også bestyrelsesmedlemmer - især formanden - bør være "forskningskyndige". Og de fire bestyrelsesmedlemmer, som udpeges fra andre uddannelses-/forsknings-steder, skal være "anerkendte forskere".

SDU anklages for kønsdiskriminering

Der er tilfaldet SDU meget positiv opmærksomhed både hjemme og i udlandet for at gå forrest med brugen af nye optagelsesmetoder. Men nu rettes der pludselig en negativ spot mod metoderne. En statistik viser nemlig, at mænd, der søger ind på medicinstudiet via kvote 2, klarer sig dobbelt så godt i den indledende multiple choice-test (også kaldet MCQ-test).

Det har fået **Jakob Rathlev, chef for Danmarks Evalueringsinstituts** enhed for videregående uddannelser, til at tale om dediceret kønsdiskrimination.

"Denne test har en enorm køns-mæssig slagside og diskriminerer kvinder rigtig hårdt," siger han til Berlingske Tidende. Han forholder sig ikke til testens indhold, men baserer kritikken på, at mænd statistisk klarer sig så meget bedre.

"Vi må forvente, at mænd ikke er dobbelt så kloge som kvinderne, så de burde klare sig lige godt," siger han.

SDU: Modellen er gennemtestet

SDU's uddannelseschef Annette Lund har svært ved at forstå kritikken.

"Det er noget, evalueringschefen synes. Jeg ved ikke hvorfor. Testen er udviklet siden 2008 og naturligvis gennemtestet for ikke at favorisere køn. Man kan heller ikke se kønnet på den, der svarer. Så det kan ikke have noget med testen, der skaber skævvridning. Det kan simpelthen ikke lade sig gøre."

Hun noterer også, at der er langt flere kvinder end mænd, der søger medicin-studiet. At mænd klarer testen bedre, skaber derfor ikke overvægt, men udligner blot den forskel, der er i søgningen. Ifølge Annette Lund er der heller ikke noget i frafaldsstatistikken, der indikerer, at der er sluppet flere ukvalificerede mænd gennem testen end tilfældet er for kvinder:

"Men vi tager det alvorligt og prøver at lytte og forstå, hvad det er, vi ikke ved".

lah

Se s. 27

De ansatte har flere opgaver, end det er muligt at varetage inden for normalarbejdstid, og det har stået på i over et år. De ansatte arbejder 50-55 timer om ugen. Især undervisningsforpligtelser æder af tiden, så forskning og administration i praksis udføres på tidspunkter ud over de 37,5 normaltimer.

De fleste vipære underviser mere end de 50 pct., som er en slags normalkrav. Men nogle steder fylder undervisningen hele 70-90 pct. Samtidig med, at det forventes, at vipærne forsker, så de ikke dumper i forsknings-vogtningen (kravet om minimumspublicering).

De ansatte har nødløsninger til at omgå problemet. De fleste er nødt til at tage fritiden i brug. Nogle sænker kvalitetsnormerne. Nogle springer frokosten over. Nogle ansatte har helt andre overlevelsesstrategier, de bliver kyniske og stopper med at bekymre sig om kvalitet eller de studerende.

Sådan står der i Arbejdstilsynets alarmerende rapport om AAU's campus i Sydhavnen, som har givet en rød smiley med pålæg om næranalyse fra et eksternt konsulentbureau.

Rød smiley

Muligvis som følge af en klage foretog Arbejdstilsynet to tilsynsbesøg på den ene af AAU's tre adresser i Sydhavns-campusen. Uden problemer ville det give en grøn smiley. Men det førte til et undersøgelsespåbud, en rød smiley, som er noget nær den alvorligste påtale.

Tillidsfolk: Generelt for sektoren

Arbejdsmiljørepræsentant Søren Qvist Eliassen mener, at Arbejdstilsynets rapport peger på generelle problemer med det psykiske arbejdsmiljø i sektoren:

”Jeg bryder mig ikke om at komme med store forskningspolitiske statements og komme med beskyldninger mod ministre for at skære ned, når jeg skal kommentere de faktiske arbejdsvilkår. Men man bliver altså nødt til at tale om betingelserne, og om forventningerne er for høje fra politikerne, ledelserne og os selv”, siger han: ”Problemerne her og andre steder må italesættes i stedet for at blive ignoreret. Hvis vi ikke snakker om det, bliver det individualiseret som den enkeltes problem i stedet for at være et kollektivt”.

Rød smiley til

Alarmerende tilsynsrapport om AAU-Sydhavnen: Alt for hø

Påbuddet handler om – ved hjælp af udredningshjælp fra en ekstern konsulent – at undersøge ”om der er problemer i det psykiske arbejdsmiljø i afdelingen... Undersøgelsen skal gøre det muligt at konstatere, om arbejdsmiljøforholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige.” (Konsulenten skulle engageres inden 26. nov. 2016 og senest 22. april indrapportere om, at udredningsundersøgelsen er afsluttet).

”Det er da en af de grovere påtaler og en alvorlig sag”, vurderer fældidsmand Ole Busck, der tilfældigvis selv er arbejdsmiljø-ekspert.

Samlet set giver tilsynsrapporten et billede af en svær ressourcetsituation med kriseøkonomi i 2013-15 og af elendig ledelse på nogle institutter, forstærket af institutlederes fjernledelse fra Aalborg. Uni-sektorens kendte problemer med belastninger som følge af problemer med at nå kerneopgaverne undervisning og forskning har været ekstra store i Sydhavnen.

Tvetydighed i ledelsens reaktion

Det særligt interessante ved tilsynsrapporten er, at AAU's ledere faktisk genkender og anerkender de ansattes beskrivelse af det psykiske arbejdsmiljø. Lederne genkender, at de ansatte arbejder 50-55 timer pr. uge. Lederne bekræfter de ansattes klager over, at der ikke er udmeldt ”et klart kvalitets og serviceniveau, ligesom der ikke er foretaget en ledelsesmæssig prioritering af opgaverne”.

Alligevel er ledelse og ansatte ikke enige om ”problemernes karakter og omfang”, konstaterer rapporten, og derfor har Arbejdstilsynet givet den røde smiley.

Ledernes løsningsforslag på arbejdsbelastningen – at de ansatte ikke kan nå deres kerneopgaver undervisning og forskning – er, at det er acceptabelt at sænke kvaliteten for at nå opgaverne.

”De er en tydelig ambivalens eller tvetydighed i ledelsens holdning, som den refereres i rapporten. Jeg fortolker det sådan, at de på den ene side anerkender de ansattes problem, men på den anden side ikke har redskaberne til at gøre noget ved det. Og så tror jeg, det er udtryk for magtesløshed hos nogle ledere, som ikke

har midler til at ansætte flere til opgaverne”, konstaterer arbejdsmiljø-repræsentant Søren Qvist Eliassen.

Ledelsen: Sænk kvaliteten

Mens de ansatte konstaterer, at de ikke kan nå de pålagte kerneopgaver – forskning og undervisning – indenfor normalarbejdsugen på 37,5 timer, men må springe frokosten over og overarbejde, så svarer ledelsen, at det er personlige prioriterings-spørgsmål for den enkelte.

Ledelsens løsningsforslag er, at ”det er acceptabelt at sænke kvalitetsniveauet i kerneopgaverne og reducere arbejdsmængden ved at løse opgaver på kortest mulig tid”.

”Ledelsens løsningsforslag om at sænke kvaliteten er kynisk, men en nødvendig konsekvens af de løbende forringelser og de voksende arbejdskrav. Men indirekte rejser det også spørgsmål om AAU's projektgruppe-undervisning, som jo er konfrontationstung, fordi den sker i mindre grupper og med tung vejledning af den enkelte studerende. Men omvendt får AAU jo ros for høje gennemførelsesprocenter, som netop skyldes denne ekstra servicering. Så kvalitetssænkning på undervisningsformerne er da et stort dilemma.”

Ekstrem arbejdsbelastning

Tilsynsrapporten konstaterer, at der ikke er udmeldt ”et klart kvalitets og serviceniveau, ligesom der ikke er foretaget en ledelsesmæssig prioritering af opgaverne”. Nogle ansatte klager over, at der ikke er udmeldt klare krav eller timenormer på deres indsats. Og hvor der er en slags (tids-)registrering, klages der over, at nogle opgaver ikke kan registreres (fx administration), hvorved det udførte arbejde bliver usynligt.

Uklarhederne forstærkes af udmeldinger fra ledere, herunder anbefalinger af at sænke kvaliteten, hvis arbejdsmængde og tidspres er for stort.

”Det er ikke produktivt kun at skyde på AAU's ledelse, for mange af de opridsede problemer gælder faktisk også i Aalborg og for sektoren som helhed. Men den gamle AAU-ledelse ignorerede altså problemerne i Sydhavns-campus. Det er

øje arbejdstider, uklare krav og uprofessionel ledelse m.m.

imidlertid vores klare indtryk, at den nye rektor (Per Michael Johansen) nu tager problemerne meget alvorligt”, siger to AAU-tillidsfolk om status for Sydhavnens psykiske arbejdsmiljø.

Og tilsynsrapporten og påbuddet for Sydhavnen er udtryk for en ekstrem situation med et ekstraordinært stort arbejdspress. Som sådan var og er situationen værre i AAU-Sydhavnen end andre steder i uni-sektoren, som dog også har nogle af de samme belastningsproblemer, lyder det fra arbejdsmiljø-repræsentant og DMs fællestillidsmand.

Der er ikke udmeldt et klart kvalitets- og serviceniveau, ligesom der ikke er foretaget en ledelsesmæssig prioritering af opgaverne, hvilket bekræftes af ledelsen.

Arbejdstillsynet

To særlige forhold i Sydhavnen

De særlige betingelser var dels, at AAU-Sydhavnen var i en opbygnings- og ekspansionsfase med stort studenterindtag og stor undervisningsbelastning. Og dels at ledelsen manglede lokal forankring.

Lektor Søren Q. Eliassen: ”Der var en stærk ekspansion med opbygningen af Campus København med stort studenterindtag i en pionerånd. Det var en succeshistorie i et fleksibelt og kreativt miljø. Men det betød også stor undervisningsbelastning, som bare voksede. Det hed sig, at campus gav underskud, og at der derfor ikke var råd til flere undervisnings-resourcer. De fastansatte blev spændt meget hårdt for i hverdagen”.

Ole Busck: ”AAU's Sydhavnscampus blev stedmoderligt behandlet. Der herskede en voldsom vækstfilosofi. Undervisningsbelastningen blev hurtigt meget dominerende, og nedskæringer blev hurtigt mærkbare, så mange oplevede, at det var umuligt at nå alle de givne opgaver. Samtidig var der en eklatant mangel på professionel ledelse. Nærmeste leder var en mellemlider uden reelle kompetencer. Lederne var fysisk placeret i Aalborg, og de var fraværende i mange enheder i

Sydhavnscampus med dårlig styring som resultat. Alt sammen førte det til, at personalet følte sig styret af nogle, som sad på afstand af hverdagen – en slags underdogs i forhold til de ansatte i hovedsædet i Aalborg.”

Modifikation: Forskellighed

”Opremsningen af mange forskellige udsagn giver en bemærkelsesværdig og dramatisk beskrivelse af det psykiske arbejdsmiljø, og det vidner da om et problematisk arbejdsmiljø, som sikkert er endnu værre end i uni-sektoren generelt”, siger Søren Qvist Eliassen, arbejdsmiljørepræsentant i Sydhavnen.

”Så det er ikke for at bagatellisere denne tilsynsrapport, men den er noget uklar og ustruktureret, for den er en sammenfatning af mange udsagn og 10 forskellige institutter, og alle udsagn gælder ikke for alle institutter. De 10 undersøgte enheder har problemer i varierende grad, og af forskellig karakter – og det er forhåbentlig det, som det eksterne konsulentfirma nu skal udrede”.

Noget af problemet opstod med den store ekspansion i studentertallet og i undervisnings-belastningen: ”Det foregik i en pionertid med en uformel struktur, hvor meget var overladt til de ansattes selvstyre med store frihedsgrader, og hvor man gik ud fra, at den ekstra store arbejdsbelastning var forbigående. ’Vi finder fleksible løsninger uden rigide systemer.’ Men der var altså en grænse for, hvad folk kunne klare; kravene og stedet blev for stort til de uformelle strukturer. Så jeg læser også mellem linjerne i tilsynsrapporten, at der er brug for mere nærværende ledelse i Sydhavnen, for en egentlig lederkultur og for en mere formaliseret struktur”.

Ledelsen: ’De kunne bare være kommet til os...’

De menige fortæller, at der er alvorlige arbejdsmæssige konsekvenser af stor arbejdsmængde og tidspres. Kvaliteten i arbejdet er lav, når der i praksis kun er to minutter til at gennemlæse studenteropgaver, når de ikke kan nå andet end undervisning inden for de 37,5 normalarbejdstimer, når ni har været

langtidssygemeldt, når nogle har stresstegn som hukommelsesvigt m.m.

De ansatte klager også over, at der ikke var ”udmeldt et klart kvalitets- og serviceniveau, ligesom der ikke er foretaget en ledelsesmæssig prioritering af opgaverne, hvilket bekræftes af ledelsen”.

Ledelsen anerkender beskrivelserne – samtidig med at de menige bebrejdes, at ”de ansatte i højere grad burde have henvendt sig og dermed anvendt muligheden for at få ledelsesmæssig støtte til håndteringen og prioriteringen af arbejdsopgaverne”.

Men den undskyldning afvises helt af tillidsfolkene:

”Det er nærmest en fornærmende påstand, det må du godt citere mig for. I 2013 var der meget seriøse klager og henvendelser gennem tillidsrepræsentanterne til ledelsen om de omfattende problemer. Hvad ellers skulle kollegerne i Sydhavnen gøre? Sende deputationer til Aalborg?”, spørger fælles-tillidsmand Ole Busck. ”Nej, det handlede i høj grad om fraværende ledere; at lederne fysisk sidder på institutter i Aalborg. De lokale sektionsledere er da meget søde, men de havde ingen magt i personalepolitikken”.

jø

Ledelsen protesterede ikke

FORSKERforum har fået aktindsigt i sagen, hvor det bemærkelsesværdige er, at ledelsen i Aalborg faktisk afstod fra at protestere mod rapportudkastet med leder-bekræftelser på de ansattes beskrivelser.

Den manglende protest fortolker tillidsmændene Ole Busck og Søren Q. Eliassen positivt:

”Ud fra rektors signaler i denne sag oplever vi stor lydhørhed for, at problemerne skal tages meget alvorligt. Når ledelsen således ikke protesterede eller ankede, mn det det tolkes som en ’tilståelsessag’, men ledelsen kan også have handlet ud fra, at man ikke får en produktiv, fremgangsrig arbejdsplads uden medarbejdertilfredshed og et godt psykisk arbejdsmiljø. Ledelsen anerkender problemerne, som måske kunne beskrives på andre måder, men der er ingen grund til at spilde tid på den slags. Problemerne skal løses nu.”

Professorer: Tenure-garantie

Kritik: Fyringen af Hans Thybo afslører, at KU ikke har 'tenure' – beskyttelse af fastansatte – som i de almindelige definitioner. Så lad

Der har sjældent hvilet så mange internationale forskerøjne på KU som i de seneste måneder. Desværre ikke for det positive. Sagen om fyringen af geologi-professor Hans Thybo har medført utallige fordømmelser og sågar leder-omtale i tidsskriftet Nature med henvisning til, at den akademiske frihed på KU er i fare.

Flere end 1500 forskere fra Danmark og udlandet har underskrevet et protestbrev til KU-rector Ralf Hemmingsen. Underskriverne forlanger, at KU-ledelsen trækker fyringen tilbage.

Men sagen er gået i hårdknude. DM

Thybo kræver dementi af KU

En anonym udtalelse fra en leder på KU følger nu yderligere et kapitel til sagen om fyringen af geologiprofessor Hans Thybo.

I Weekendavisen 13. januar blev "en fra universitetets ledelse" citeret for at sige, at man havde "tonsvis af begrundelser" for at fyre Thybo, men at det var efter rådgivning fra Kammeradvokaten, at man valgte fyringsbegrundelser (sagen om postdoc'en, der følte sig presset, samt brugen af den private mailkonto). Kilden var ikke nævnt ved navn.

Forskerforums erfarer, at Hans Thybos advokat nu forfølger beskyldningen om, at Thybo skulle have mange tjenstlige forseelser på samvittigheden; advokaten kalder det et udsagn af injurierende karakter. Derfor har advokaten på Thybos vegne skrevet til KU's ledelse og krævet, at KUs ledelse dementierer oplysningerne.

I samme artikel hedder det videre, at der i dag ligger mere end 170 akter i Thybos personalemappe, at sagerne fylder mere end 1300 sider og vejer mere end to kilo. Det fremgår ikke, hvor Weekendavisen har oplysningerne fra.

KU's vicedirektør Jasper Steen Winkel oplyser, at KUs ledelse ikke har kommentarer til dette.

har forsøgt sig som mægler, men uden held. KU-ledelsen vil ikke genansætte, og Thybo vil tilsyneladende ikke indgå forlig.

Professor: Diskrepans i forståelse af 'tenure'

Bag de mange massive protester – som minder om protesterne vedrørende musikprofessor Maria Koldau – gemmer der sig tilsyneladende en bestemt forståelse af en professors ansættelses-sikkerhed, nemlig den amerikanske / engelske 'tenure'. Og fyringens tynde begrundelse harmer, og ses som knægtelse af hans rettigheder og en alvorlig trussel, som bringer den akademiske frihed i fare, mener kritikerne.

Samtidig bruger KU-ledelsen begrebet "tenure" til at fortælle om sine ansættelsesbetingelser. Men det er falsk markedsføring og KU bør undlade at bruge tenure-begrebet, når man forsøger at tiltrække internationale forskere til København.

Det synspunkt blev fremført af flere professorer i Akademisk Råd på KU Science ved at møde før jul, hvor Thybo-sagen blev diskuteret.

Professor **Fritz Henglein**, Datalogisk Institut er ikke i tvivl om, at der er en diskrepans mellem international forståelse af tenure, og de reelle ansættelsesregler, som danske forskere fungerer under.

"Begrebet tenure har en klar betydning, særligt for udenlandske forskere og danske forskere, der arbejder i udlandet. Tenure er en usædvanlig stærk beskyttelse af ansættelsesforholdene. Stærkere end en almindelig ansættelse. Det skal sikre forskeren forskningsfrihed og uafhængighed - også økonomisk. Og det betyder, at selv hvis universitetet mangler penge, kan det ikke fyre en forsker med tenure uden 'just cause'. Det vil kræve at en stor afdeling lukkes for at vise omverdenen, at der ikke er tale om ledelsens favorisering eller afstraffelse af bestemte individer," konstaterer Fritz Henglein.

Ansatte: KU-tenure en illusion

Af den grund er udenlandske forskere blevet overraskede, først da KU sidste år havde en større fyringsrunde som konsekvens af økonomien, og nu på grund af den verserende fyringssag omkring Hans Thybo.

Tenure betyder ikke, at du som forsker kan gøre hvad som helst. En fyring kan begrundes med 'just cause'

Professor Fritz Henglein

"Jeg diskuterede det for nyligt med kolleger på en konference i Paris. Folk er enige i, at KU tilbyder spændende stillinger, men det er ikke tenure, vi har. De troede ikke, det kunne lade sig gøre, dels med de øknoomisk betingede fyringer og dernæst det, der ligner en almindelig strid mellem en professor og hans leder."

Af den grund mener Henglein at KU bør droppe tenure-begrebet. Sempelthen for at undgå misforståelser. Og ved mødet i Akademisk Råd blev Science-dekan John Renner Hansen bedt om at gå videre med den overvejelse. KU har formelt udbudt adjunkturer med tenure-track siden 2013.

"Når vi ikke reelt tilbyder tenure, synes jeg, vi skal fjerne ordet. Det giver ganske vist flere ansøgere, men jeg tror, det kan give bagslag. Det er vigtigt, at vi giver et fair og korrekt indtryk."

Tenure: Besværlige forskere har beskyttelse

I den aktuelle Thybo-sag, kritiseres KU for at fyre på et tyndt grundlag – også set i forhold til almindelig dansk arbejdsret. Der har dog været flere indikationer på længerevarende samarbejdsproblemer mellem Hans Thybo og institutledelsen. Men netop i forhold til dette, rækker tenure-beskyttelsen en tak længere.

"Tenure betyder ikke, at du som forsker kan gøre hvad som helst. En fyring kan begrundes med 'just cause'. Og det er egentlig også tilfældet i danske arbejdsregler. Der er bare også en stærk ledelsesinstans, hvilket betyder, at du kan blive beordret til at gøre bestemte ting. I Thybo-sagen håber vi alle, at der ligger alvorligere ting bagved. Men umiddelbart fremstår det som en sag, hvor en forsker er besværlig, og så vil man af med ham. Og det er præcis det, tenure er en beskyttelse imod," siger Henglein.

r i laser efter Thybo

være med at bruge begrebet

Peter Harder: Hvad må professorer ikke?

Hengleins meninger om falsk tenure deles af engelskprofessor Peter Harder, der også er suppleant i KU's bestyrelse.

"I et tenure-system skal man tage af kassen eller begå voldtægt for at blive fyret. Så når KU skriver, at man lægger vægt på tenure, og folk udefra læser om Thybo-sagen, tænker de, at det er det rene fup," siger han.

Harder pointerer, at han ikke ser sig selv som "tenure-fundamentalist", og at det også skal være muligt at fyre folk, der er helt umulige og derfor ødelægger det videnskabelige miljø.

"Givet at professorer ikke skal kunne skabe sig tosset som i gamle dage, så er det helt afsindigt vigtigt, at man pointerer, hvad professorer ikke må. Og det har KU ikke gjort. De har bare sagt, at de har mistet tilliden på grund af en gmail. Havde de skrevet i afskedigelsesbrevet: vi har tidligere sagt, du ikke må gøre dette og hint, og du gør det alligevel, så havde sagen været en helt anden."

Peter Harder mener, at beskyttelsen i ansættelsen og ledelses-relationerne bør være anderledes i en grundforsknings-institution end de er i det almindelige erhvervsliv.

"Grundforskning har det særlige ved sig, at man ikke kan vide, hvad forskeren skal nå frem til. Det er anderledes end i en organisation, hvor det er ledelsen, der ved, hvor man skal hen, og hvor det mange steder er klart, at man ikke kan være i organisationen, hvis man ikke er enige med ledelsen. Så tenure har en betydning for hvilke typer af magt, den formellem ledelse udøver over for de ansatte. Det har hidtil været almindelig opfattelse, at det ikke er alle ordrer, professorer skal følge. Der er ting, de skal og må, men man er ikke marionetdukker," siger Peter Harder.

Han tilføjer, at den beskyttede stilling i hans øjne bør være et grundprincip for alle fastansatte forskere, og ikke kun for meriterede professorer.

Dekan: Misforstået tenure-begreb

Dekan John Renner Hansen, KU-Science, hører kritikken, men han synes mest, det er en diskussion om ord.

"Det er klart, at begrebet tenure er

Professor Hans Thybo

misvisende, hvis nogen opfatter det sådan, at man så er ansat for evigt. For sådan et system har vi lovgivningsmæssigt ikke. Man kan så også sige, at det er misvisende at tale om 'fastansatte', for alle kan jo blive afskediget. Men ingen er hidtil kommet med et bedre ord, vi kan bruge. Så vi har besluttet, at vi bruger ordet tenure om fastansættelse, og det bliver vi ved med, indtil vi efter en grundig diskussion beslutter noget andet."

Kan man forestille sig, at udenlandske forskere kan føle sig ført bag lyset, når KU bruger tenure-begrebet i jobopslag?

"Der er ikke nogen, der har henvendt sig om det. Vi har ansat adskillige forskere fra udlandet efter fyringerne i 2016, og vi kan ikke se, at vi får færre ansøgninger. Så der har i hvert fald ikke været nogen reaktion. Så indtil nogen viser mig, at det har en negativ effekt, mener jeg personligt ikke, det er et problem. Vi er meget omhyggelige med at forklare systemet til udenlandske ansøgere ved interview til faste vip-stillinger."

Kritikere mener, at tenure med en beskyttelse, der går ud over almindelig danske ansættelsesregler, er nødvendig for den akademiske frihed og frihed i forskningen. Er der en diskrepans mellem ansættelsesreglerne og akademisk frihed?

"Det kan jeg ikke se. Forskere skal have frihed til at gå deres egne veje i forskningen, men der er ikke noget i systemet, der forhindrer det. Det handler ikke om ansættelseslovgivning," siger John Renner.

Han oplyser, at han har taget tenure-diskussionen i Akademisk Råd videre til ledelsesgruppen, men at der ikke er planlagt, at der skal ske yderligere.

'Just cause

Unescos anbefalinger til uni-læreres ansættelsessikkerhed

I 1997 underskrev Danmark Unescos 'Recommendation concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel'. Det handler om tenure og sikkerhed i ansættelsen. Konventionen forstås som et internationalt ideal.

Det mest interessante står i paragraf 50, hvor der er en slags definition af "just cause" – altså forsømmelser som gør det rimeligt at fyre en forsker med tenure:

50. Dismissal as a disciplinary measure should only be for just and sufficient cause related to professional conduct, for example: persistent neglect of duties, gross incompetence, fabrication or falsification of research results, serious financial irregularities, sexual or other misconduct with students, colleagues, or other members of the academic community or serious threats thereof, or corruption of the educational process such as by falsifying grades, diplomas or degrees in return for money, sexual or other favours or by demanding sexual, financial or other material favours from subordinate employees or colleagues in return for continuing employment.

lah

(Kilde: Portal.unesco.org)

Myndighedsbetjening får standardkontrakter

- uden tavsheds klausuler og uden gummiregler for offentliggørelse.

Men vil tavshedskulturen fortsætte, spørger Heine Andersen

Efter månedlange forhandlinger om tavsheds klausuler og retningslinjer for offentliggørelse m.m. har Miljøministeriet endelig fået lavet konceptet for de standardkontrakter for myndighedsbetjening, som uni-ledelser og eksperter siger god for og som sektoren skal leve med fremover.

“Endelig kom der en standardkontrakt, som ikke lugter af mundkurv og pålægger lukkethed i strid med lovgivningen. I den endelige udgave er 3. udkasts famøse bestemmelser om tavshedspligt for forskeres leverancer ‘til brug i nationale beslutningsprocesser...’ taget ud”, konstaterer offentlighedsrets-ekspert Oluf Jørgensen.

I standardkontrakterne står der nu om forskeres tavshedspligt, at der kan ske en forhandling mellem parterne, hvor myndigheden kan gøre opmærksom på mulig tavshedspligt, men det skal ske ‘skriftligt og begrundet’ – og uni’erne har den suveræne afgørelse om noget skal hemmeligstemples (par. 14.2). Og der indgår nu et afsnit om “Forskningsfrihed, offentliggørelse og aktindsigt” med direkte henvisning til miljøoplysningsloven og offentlighedsloven som overordnede rammer (par. 15).

Heine Andersen: Får det konsekvens?

Også sociologiprofessor Heine Andersen – som pt. arbejder på en udredning om forskningsfrihedens vilkår – er tilfreds med de nye standardkontrakter, dog med et par skønhedspletter, fx at en myndighed kan redigere og forkorte i sin formidling af leverancer. Myndigheden har også mulighed for at udsætte en leverance, uden at det skal begrundes skriftligt.

Men Heine Andersen er alligevel nervøs for, hvor meget de nye standardkontrakter ændrer i praksis. For selv om forskerne nu *formelt* slipper for mundkurvsklausuler, for det er svært at komme ud af en kultur, hvor uni-ledelser og forskere i alt for mange år har underlagt sig ministeriers krav. Der kan opstå en uformel forhandlingskultur i kontroversielle sager, hvor uni’erne føjer sig i ‘loyalitet’ med deres opdragsgiver.

”Presset for de nye kontrakter kom ikke fra uni-ledelserne. De var bovlamme. Ministerierne kan jo presse uni-ledelserne på bevillinger til ‘sektorforskningens’

kontrakt opgaver. Derfor var ledelser og forskere forsigtige med krav og kritiske kommentarer. Hvis der ikke havde været et pres gennem medier (primært P1s Orientering og FORSKERforum), tvivler jeg på, at der var kommet så vidtgående ændringer til standardkontrakterne”.

Gyllegate afslørede problemet

Heine Andersen klagede for mere end to år siden over, at kontrakterne var ulovlige, men Miljøministeriet reagerede ikke. Først da problemet med tavshedspligt og offentliggørelse blev eksponeret i skandalen om Gyllegate skete der noget.

I Gyllegate afleverede AU-forskere data til ministeriet, hvis embedsmænd manipulerede disse data, men foregav, at de stammede fra AU-forskerne. Og forskerne var afskåret fra at protestere mod misbruget, for tavsheds klausuler sagde, at de først måtte sige noget 1. februar 2016, fem uger efter at Landbrugspakken og de manipulerede data var kommet i spil (22. dec. 2015).

”Men Gyllegate er ikke enestående. Der kendes eksempler på rapporter eller resultater, der aldrig er offentliggjort, og også andre eksempler, hvor tal er sminket eller fordrejet”, fortæller Heine Andersen.

Kritik: Passive uni-ledelser

Tavsheds klausuler og manglende standarder for offentliggørelse var en ulovlig praksis i årevis i flere ministerier og omfattede fem universiteter og især ‘sektorforskningen’: “Det har krænkert uni’ernes og forskernes forskningsfrihed, hvilket ledelserne ellers har pligt til at værne om, jf. Uni-Loven. Men uni-ledelser stak hovedet i busken i årevis og sendte Sorteper rundt i organisationen. Andre henviste til, at de var nødt til at acceptere. Og uni-rectorerne sagde ikke et kvæk”, siger Heine Andersen (VIDEN-SKAB.DK)

“Forskellen mellem de gamle kontrakter og den nye standardkontrakt afslører store svigt hos både myndigheder og uni-ledelser, som forsøgte at beskytte forskningsfriheden. Ingen ved således hvor mange gange ‘sektorforskere’ har måttet se deres forskning bøjet, eller hvor mange gange Folketinget ikke har fået forelagt forskeres saglige rådgivning...”, konstaterer Heine Andersen.

AUs ledelse stritter imod, at Miljø

Efter månedlange forhandlinger om tavsheds klausuler og retningslinjer for offentliggørelse fik Miljøministeriet file standardkontrakter for ‘sektorforskningens’ myndighedsbetjening på plads, som uni-ledelser og eksperter kunne sige god for.

Efterfølgende viste der sig dog et uafklaret hængeparti skjult mellem linjerne. Det fremgik diskret af Miljøministeriets følgeskrivelse til den endelige standardkontrakt (om tilkøbsydelser). Her stod, at ministeriet i starten af 2017 vil ”**afklare rækkevidden af Miljøministeriets brugsret i forhold til modeller og software m.v.**”

FORSKERforum erfarer, at den kryptiske passus dækker over en potentiel konflikt om myndighedens (Miljøministeriets) ejendomsret til data og især om, hvor langt den giver adgang til universitets bagvedliggende ”vidensbank”. Af standardkontrakten fremgår ret vidtgående, at Miljøministeriet / Styrelsen vil have ”**uigenkaldelig brugsret til Underliggende Materiale, der er inkorporeret i Leverancen, fx i form af data, koder, beskrivelser og dokumentation, i det omfang det er nødvendigt for at kunne udnytte den ovenfor beskrevne brugsret til Leverancen**” (par. 11.5). Og en del af den ubegrænsede brugsret handler om, at myndigheden kan udlevere dette til tredjepart (par. 11.4).

Striden handler groft sagt om den grimme klemme, som ministerierne har på uni’ernes myndighedsbetjening, nemlig truslen om at fjerne bevillinger til uni’erne ved at udlicitere rådgivning og forskning til private konsulentfirmaer.

Kan ministeriet overtage AUs vidensbank?

For universitetet er det imidlertid et problem, at Miljøministeriet vil have åbnet op for adgang til uni’s bagvedliggende ”vidensbank” som en del af leverancer. Uni’ risikerer nemlig hermed at afgive noget af sit ‘kapital-apparat’. Og den frigivne ‘vidensbank’ kan ministeriet så udnytte til at udlicitere (konkurrenceudsætte) ved at overgive vidensbanken til en anden aktør – hvorved uni’ mister opgaver og millionindtægter.

forskning: Konflikt om AUs vidensbank

ministeriet vil have ophavsret til AUs videns-databaser, som ministeriet så kan bruge til at udlicitere til andre end AU...

Omfanget af MFVM's brugsret for rådgivnings- og forskningsleverancer om udarbejdelse af ny software, modeller, registre, databaser og tilknyttede systemer o. lign. i forhold til muligheden for at MFVM og tredjemand kan foretage funktionelle og andre ændringer, aftales konkret. MFVM og DTU er dog enige om i 1. kvartal 2017 at afklare og opnå enighed om rækkevidden af sådanne brugsrettigheder i forhold til modeller og software. Resultaterne heraf indarbejdes i en tillægsaftale til nærværende rammeaftale.

KONFLIKT-TEMA: DTU har skrevet under på en rammekontrakt med Miljøministeriet med denne formulering vedr. overdragelse af rettigheder. Det er formentlig formuleringer af denne karakter, som AUs ledelse ikke ønsker at skrive under på i en overordnet rammeaftale...

"Det kritiske er såmænd ikke formuleringerne om 'brugsretten', derimod et muligt krav om udlevering af uni's bagvedliggende viden og koder til software og modeller, så myndigheden kan overtage og ændre vores modeller, samt ikke mindst udlevere det til tredjepart. Hermed vil vi afgive fundamentet for den viden, som universitetet og forskerne har rettigheder til, og som de har tilvejebragt gennem årelangt arbejde", forklarer **prodekan Kurt Nielsen fra AU-Science**.

"Overordnet set er jeg meget tilfreds med standardkontrakten for tilkøbsydelser. Men som det nu er formuleret i standardkontrakten vil AU i fremtiden nøje vurdere og forhandle hvert enkelt konkret kontrakt-udkast. Og principielt må vi groft sagt trække stregen ved at skrive under på kontrakter, hvor vi udleverer de data og det software, som hører til den konkrete udredning. Hvis myndigheden også kræver ejendomsret til vores bagvedliggende 'vidensbank', må vi takke nej til projektet".

Miljøministeriet: Ingen kommentarer

FORSKERforum erfarer, at der bag de kryptiske formuleringer om de ekstra tilkøbs-kontrakter også ligger en parallel – men mere indgribende – konflikt om formuleringerne i de overordnede rammeaftaler mellem Miljøministeriet og Aarhus Universitet. Det er kontrakter til 383 mio. kr. (Finansloven 2017). Denne rammeaftale for de næste fire år (2017-20) har været under forhandling i januar.

Kontorchef Lars Møller Christensen fra Miljøministeriet sagde i starten af januar: "Jeg har ingen kommentarer til spørgsmålet om immaterielle rettigheder, mens der er igangværende principdrøftelser. Men jeg kan bekræfte, at der foregår pt. drøftelser om brugsretten til

software m.m. i relation til AUs rammeaftale. Rammeaftalerne med DTU og KU er indgået".

Kontrakter indgik med DTU og KU

Ministeriet indgik rammekontrakter med DTU for 308 mio. kr. og med KU på 27 mio. (ekskl. veterinærområdet).

Af FORSKERforums aktindsigt fremgår, at DTUs og KUs ledelser har skrevet under på formuleringer, som ministeriet altså ikke har kunnet få AU til at indgå på.

DTUs og KUs ledelser har accepteret en formulering, hvor der bredt står, at spørgsmålet om er til fortsat forhandling: **"Omfanget af Miljøministeriets brugsret for rådgivnings- og forskningsleverancer om udarbejdelse af ny software, modeller, registre, databaser og tilknyttede systemer o.lign. i forhold til muligheden for at Miljøministeriet og tredjemand kan foretage funktionelle og andre ændringer, aftales konkret.**

Miljøministeriet og DTU er dog enige om i 1. kvartal 2017 at afklare og opnå enighed om rækkevidden af sådanne brugsrettigheder i forhold til modeller og software. Resultaterne heraf indarbejdes i en tillægsaftale til nærværende rammeaftale" (par. 7.5 om

rettigheder efter ophavsretsloven, DTU-rammeaftale 20.12 2016).

Truslen om udlicitering til private

Paragraffen er juridisk og økonomisk interessant, fordi den handler om, at Miljøministeriet ved at overtage noget af DTUs data og modeller m.m. potentielt kan bruge dette til at opsiges kontrakten (udløb 2020) og overgive dette til et privat konsulentfirma ved en "konkurrenceudsættelse".

Og netop truslen om konkurrenceudsættelse er AU-ledelsens motiv til at kræve klare formuleringer.

Og truslen er reel, for netop konkurrenceudsættelse er konkret omtalt i rammeaftalen: "Miljøministeriet kan beslutte at konkurrenceudsætte under denne aftale" (par. 3.7).

Der henvises her til de spilleregler, som er aftalt mellem uni'er og ministerier om forskningsbaseret myndighedsbetjening. Her står med ministerie-formulering, at konkurrenceudsættelse **"kan været et nyttigt instrument til at sikre en effektivisering af såvel forskning som øvrige opgaver"**. Det fremgår, at et opsigelsesvarsel skal skrives ind i de rullende 4-års rammeaftaler mellem ministeriet og uni'. Det skal med som et **"planlægningsvarsel"**, så parterne kan disponere fremover.

De afsluttede rammekontrakter afslører, at Miljøministeriet varsler, at DTUs veterinær opgaver skal udbydes i licitation i konkurrence, så disse opgaver kan overgå til andre aktører end DTU i 2020.

FORSKERFORUM har ikke kunnet få oplyst, om der indgår opsigelser / planlægningsvarsler i kontrakten med AU...

Hvis myndigheden også kræver ejendomsret til vores bagvedliggende 'vidensbank', må vi takke nej til projektet.

Prodekan Kurt Nielsen

Esben Lunde underkendte AU-forskere

– senere trak han det tilbage. Var det bortforklaringer mod bedre vidende?

Gyllegate bliver ved med at plage regeringen og miljøminister Esben Lunde. De nyeste data (2015) for forureningens omfang viser voksende tal, hvor de ifølge landbrugspakkens tal og EU's krav skulle falde (se grafik s. 13).

Esben Lunde forsøgte først med en bortforklaring om, at de voksende tal skyldtes mere regn i 2015 (DR1-radioavisen kl. 8.00 d. 12. jan.). Men da den forklaring ikke holdt – fordi tallene var korrigeret for ekstra regn – ændrede ministeren senere på dagen forklaring til, at man selvfølgelig skulle tage de aktuelle tal alvorligt, men før han drager vidtgående konklusioner om stigende kvælstof, vil han dog afvente målinger for de næste fem år. (TV-Avisen).

Sagen handler om, at de seneste registreringer for kvælstofudledningen 2015 – rapporteret af AU's nationale miljøforsknings-center DCE – afslører, at kvælstof-forureningen i havmiljøet er værre end hidtil antaget. Det betyder, at data bag regeringens kontroversielle landbrugspakke var misvisende.

Udledningen stammer især fra landbrugets gødning, og udledningen steg i 2015 til 61.200 tons – og det er 1 pct. mere end året forud og 10 pct. mere ned i 2012, selv om EU's direktiv for vandmiljø dikterer, at tallet skal falde.

Ovenover svæver, at EU-kommissionen kræver, at Danmark får udledningen ned på 42.000 tons. (Se grafik s. 13).

Mod bedre vidende?

Miljøminister **Esben Lunde Larsen** underkendte imidlertid AU-forskernes rapport: Merudledning skyldes ikke mere kvælstof fra landbruget, derimod en større

vandafstrømning i 2015, ”altså større nedbør”, sagde han i DR1-morgenradioavisen torsdag kl. 8.00. Også formanden for landbrugslobbyen Landbrug og Fødevarer, **Martin Merrild**, henviste til, at ”det regnede mere end normalt, det oplevede jeg på mine egne marker”.

Men miljøministeren talte tilsyneladende mod bedre vidende, for han havde haft AU-forskernes tal i seks uger. Og den videnskabelige DCE-rapport opererer faktisk med afstrømnings-normaliserede beregninger, herunder at nedbørsmængden var ekstraordinær i 2015 (nemlig 19 pct. over gennemsnittet for 1990-2014, og med en afstrømning på 31 pct. over normalen). Og der er justeret for de ekstra regnmængder i rapporten, som FORSKERforum har set. (”Vandløb 2015”. NOVANA, videnskabelig rapport fra DCE, 2016).

Over for FORSKERforum nægter miljøminister Esben Lunde pr. e-mail at have talt mod bedre vidende:

”Nej. Jeg udtalte mig om det tal (78.000), der fremgår af rapporten”, svarer han og henviser til, at han talte om bruttotallet for 2015 (78.000) og ikke det regnvejrskorrigerede tal (62.000) i interviewet med DR-journalisten.

FORSKERforum har forgæves forsøgt at få opklaret om det lykkedes Esben Lunde at tale uden om til DR-journalisten, eller om hans forklaring er falsk.

“

Forklaringen om, at FORSKERforum har misforstået ministerens udsagn, holder ikke en millimeter

Thyge Nygaard,
Naturfredningsforeningen

Naturfredningsforeningen: Ministeren skiftede forklaring

Men miljøministerens forklaring holder ikke, mener **landbrugskonsulent Thyge Nygaard** fra Danmarks Naturfredningsforening:

”Forklaringen om, at FORSKERforum har misforstået ministerens udsagn, holder ikke en millimeter. Sagligt set handler sagen om de korrigerede tal 62.000 tons, som kan sammenlignes med landbrugspakkens tal 56.760 tons, og det var formentlig det, Radioavisens journalist spurgte til. Så det giver ingen mening, når ministeren henviser til bruttotallet 78.000”, forklarer han.

”Det var da også tydeligt, at ministeren først hængte sig på landbrugets bortforklaring om ’mere regn i 2015. Senere på dagen – åbenbart efter at han var blevet korrigeret af sine embedsmænd – skiftede han så forklaring”.

En del af ministerens nye forklaring var så også en handleplan, hvor han vil afvente data for de næste fem år, før ministeriet vil sige noget endeligt om kvælstofudledningen. Men det giver heller ikke mening, konstaterer Naturfredningsforeningen:

”Ministeren har da ret i, at data skal studeres som et snit over en årrække. Men hvorfor vente med data 2017-21, når vi allerede har data 2011-15, som jo utvetydigt viser en jævn stigning med 1000 tons årligt, i stedet for et fald? For Naturfredningsforeningen – og vel også for EU – er det da rigeligt bevis, så der bør ske en opstramning af miljøreguleringen.”

jø

Esben Lunde: 'AU-forskere forsinkede rapport

Miljøministeren siger, at forskerne var skyld i forsinkelse. Men DCE-AU afleverede faktisk rapporten seks uger før.

Var det ministeren, der holdt ubekvemme data tilbage?

ALTERNATIVE FAKTA

Normalt offentliggøres rapporter om vandmiljøets tilstand i december, men 2015-rapporteringen om vandmiljøet var forsinket, for den blev først frigivet halvanden måned efter (16. januar).

Hvorfor bliver den først offentliggjort i januar? – spurgte FORSKERforum.

”Den blev ikke offentliggjort i december, fordi dialogen mellem Miljø- og Fødevareministeriet og rapportens forfattere ikke var afsluttet”, forklarer ministeren pr. e-mail.

Men ministeren og Fødevareministeriet taler mod bedre vidende. For aktindsigt afslører, at DCE-AU allerede 24. november indsendte den afsluttende rapport til ministeriet SVANA (Vand og Natur). Og allerede 23. sept. kan styrelsen have fået de kontroversielle, normaliserede data. Ministeriet havde altså data mindst seks uger, før de blev frigivet.

Ministeren har ikke svaret FORSKERforum på hvorfor forklaringerne diverger.

Naturfredningsforeningen: Bevidst tilbageholdelse?

Miljøministeriets styrelse for vand og naturforvaltning offentliggjorde rapporten 16. januar, og her blev de problematiske kvælstof-tal for 2015 bagatelliseret, helt i forlængelse af ministerens udlægning: ”Det regnede mere, og derfor blev mere kvælstof vasket ud. Vurderingen er, at situationen reelt stort set er uændret siden sidste år” (Presse-meddelelse SVANA16. jan.).

Danmarks Naturfredningsforening mener derimod, at de nye tal nok engang beviser, at landbrugspakken bygger på vildledende forudsætninger. Før pakken udledte landbruget mere, end man måtte, og landbrugspakken gør det bare værre. Naturfredningsforeningen klagede allerede sidste år til EU over, at pakken strider mod miljøbeskyttelsesdirektiver. Regeringen fik derfor et udredningspålæg fra EU (”pilotskrivelse”), som parterne forhandler om.

Naturfredningsforeningens direktør, Michael Leth Jess, mistænker, at regeringen helt bevidst har tilbageholdt offentliggørelsen siden starten af december: ”Kunne det tænkes, at det er, fordi tallene viser, at udledningen fortsat stiger, og regeringen blot udskyder den ubehagelige

Fra: Susanne Boutrup [<mailto:sub@dce.au.dk>]
Sendt: 24. november 2016 11:13
Til: Norby, Vibeke (vinor@nst.dk)
Cc: Karin Balle Madsen; Poul Nordemann Jensen; Sørensen, Lærke Thorling (Its@geus.dk)
Emne: Vandmiljø og Natur 2015

Kære Vibeke

Hermed fremsendes Vandmiljø og Natur 2015. Vi afventer orientering om processen for offentliggørelse af denne og de øvrige NOVANA rapporter.

Venlig hilsen
Susanne

Susanne Boutrup
Chefkonsulent, Cand. Pharm.

Direkte tlf: 8715 8794
E-mail: sub@dce.au.dk

DCE-Nationalt Center for Miljø og Energi
Vejlssøvej 25
8600 Silkeborg
Tlf: 8715 5000
E-mail: dce@dce.dk
www.dce.au.dk

DOKUMENTATION.

Miljøminister Esben Lunde påstår, at rapport blev forsinket i fem uger, fordi ministeriet fortsat havde dialog med forfatterne, AUs forskere. Men denne mail viser, at AU-DCE allerede oversendte rapporten til ministeriet d. 24. nov. hvor den altså var klar til offentliggørelse. Forsinkelsen eller forhalingen skete altså i ministeriet...

sandhed, at landbrugspakken hviler på et endnu mere fejlagtigt grundlag?”

Hemmeligholdt Regeringen tal for EU?

Et nærliggende motiv for Esben Lunde til at tilbageholde de røde data kunne være, at regeringen i december forhandlede krav om ”efterafgrøder” med EU, og hvis EU kendte de røde data, kunne EU skærpe sine krav. Aftalen om nitrathandlingsprogram blev forhandlet på plads lige inden jul:

For at beskytte grundvandet kræver EU, at dansk landbrug frivilligt beplanter

et areal på ”29.200 hektar med målrettede efterafgrøder”. Hvis ikke dansk landbrug frivilligt finder ud af at gøre det, må regeringen komme med tvangsmekanismer.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at de nye tal nok engang beviser, at Landbrugspakken bygger på vildledende forudsætninger. Før pakken udledte landbruget altså mere, end man måtte, og landbrugspakken gør det bare værre. Naturfredningsforening klagede allerede sidste år til EU over, at pakken strider mod miljøbeskyttelsesdirektiver. Regeringen fik derfor et udredningspålæg fra EU (”pilotskrivelse”), som parterne forhandler om.

FORSKERforum spurgte ministeren, om rapportens 2015-tal blev fremlagt for EU under forhandlingerne, og hertil lyder svaret pr. e-mail:

”Jeg kan ikke udtale mig om regeringens fortrolige dialog med kommissionen”.

FORSKERforum har forgæves spurgt til sagen i EU-kommissionens afdeling for miljø.

Rapporten blev ikke offentliggjort i december, fordi dialogen mellem Miljø- og Fødevareministeriet og rapportens forfattere ikke var afsluttet.

Esben Lunde Larsen

(Foto: Claus Bjørn)

Rapport: 61.605 tons N-udledning

Tallet fremgår af regneark og udjævnes til 61.000 i videnskabelig rapport fra AU-DCE. Ministeren vil ikke anerkende tallet. Landbruget mistænkeliggør det. Men hvorfor vil AU-DCE ikke forsvare sine egne data, spørger Naturfredningsforeningen

”Tallet 61.605 tons kvælstofudledning i 2015 afslører, at landbrugets forurening vokser. Men minister Esben Lunde og landbruget vil ikke anerkende stigningen. AUs forskere udjævner tallet til 61.000 tons i deres rapport, men vil ellers ikke stå ved, at tallet er udtryk for en stigning, som peger på en alarmerende tendens. Parterne burde tage den tendens alvorligt, for fiskene er ligeglade med bortforklaringer og forhalinger – de dør..”, siger **landbrugspolitisk konsulent i Naturfredningsforeningen Thyge Nygaard**.

Foreningen mener, at der er stærke kræfter, som ikke ønsker, at bestemte miljødata inddrages i miljøpolitikken. Minister Esben Lunde forhalede tilsyneladende offentliggørelse af AU-eksperternes miljørapport i seks uger. Og ministeren vil ellers ikke tage den stigende tendens alvorligt, men vil afvente data fra de næste fem år, før der drages endelige konklusioner.

Videnskabelige, regn-korrigerede data

De alarmerende data om udledningen af kvælstof fra landbruget til vandmiljøet stammer fra en videnskabelig rapport fra

Når vi diskuterer miljøspørgsmål og vandmiljøets tilstand må vi have en fælles bane at debattere på. Der skal være fælles referencer (registreringer og data) at gå ud fra, som parterne anerkender.

DN-konsulent Thyge Nygaard

DCE-AUs vandmiljø-eksperter til Miljøministeriet (**Vandmiljø og Natur 2015** med bilag, afleveret 24. november 2016).

Rapporten fortæller, at landbrugets kvælstofudledning faktisk faldt fra 1990 til 2012. Men herefter steg den igen.

Og det mest alarmerende er rapportens nyeste data for 2015, for data fortæller om en stigning, der er 10 pct. højere end det tal (56.700 tons), som Regeringen brugte til at få Landbrugspakken igennem Folketinget.

I første omgang affejede landbrugslobbyen og miljøministeren 2015-stigningen med, at AU-DCE ikke har modregnet for, at der var ekstra meget regnvejr og dermed kvælstof-udledning det år. Men det passer ikke. AU-DCEs tal på 61.605 tons var netop ”normaliseret” / korrigeret

for ekstra regnvejr – og dermed er tallet umiddelbart sammenligneligt med Landbrugspakkens tal, siger DN-konsulenten.

AU-chefkonsulent bagatelliserer AUs egne data

Men den politisk ansvarlige minister Esben Lunde Larsen vil ikke tale om det tal. Og de videnskabeligt ansvarlige i DCE-Aarhus vil heller ikke, når FORSKERforum prøver at interviewe dem om tallet. I stedet for at bekræfte, at tallet 61.605 tons er det pt. mest valide tal for vandmiljøets tilstand over tid, så opregner ’sektorforskerne’ mulige forbehold, som kan så tvivl om faktualitet.

Chefkonsulent Poul Nordemann Jensen bagatelliserer kvælstof-stigningens betydning med henvisning til, at ”der er tale om en meget lille stigning fra år til år”. Han frikender landbruget ved at tilføje, at ”der er ikke noget i statistikkerne eller andre målinger, der tyder på, at der er sket øget udvaskning fra landbruget”. Og så henviser han til, at der kan være andre faktorer (mere regn og mineralisering om vinteren), der kan være årsagen (ALTIN-GET 17.jan.).

Til FORSKERforum siger Nordemann, at han ikke har yderligere at tilføje.

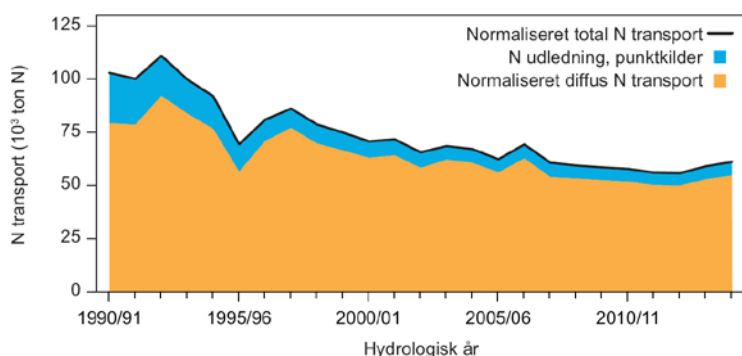
Men AU-DCE-forskernes tvivl gribes straks af landbrugslobbyen til politisk at mistænkeliggøre stigningen til 61.605 tons. Lobbyen finder det hermed bevist, at stigningen ikke skyldes landbruget, men at 2015-data skyldtes ekstra regnvejr det år som rapporten ikke tager højde for, og at der kan være andre faktorer i spil.

Og Miljøminister Esben Lunde kan sige, at vi må afvente de næste fem års data for at få valide data.

Naturfredningsforeningen: DCE-AU undsiger egne tal

Naturfredningsforeningen undrer sig:

”Det er forklarligt, at miljøministeren ikke vil tale om de seneste data, for de er politisk ubekvemme for ham, da data bekræfter kritikken af landbrugspakkens forudsætninger. Men det undrer, at chefkonsulenten bagatelliserer betydningen

Her ses AU-DCEs tabel over N-udledning

Rapportens kommentering er udramatisk, for den anfører ikke som benchmark / problem, at N-værdierne er stigende. Og der er refereres hverken til Landbrugspakkens eller EU's mål til sammenligning. (som anført i FORSKERforums grafik på næste side).

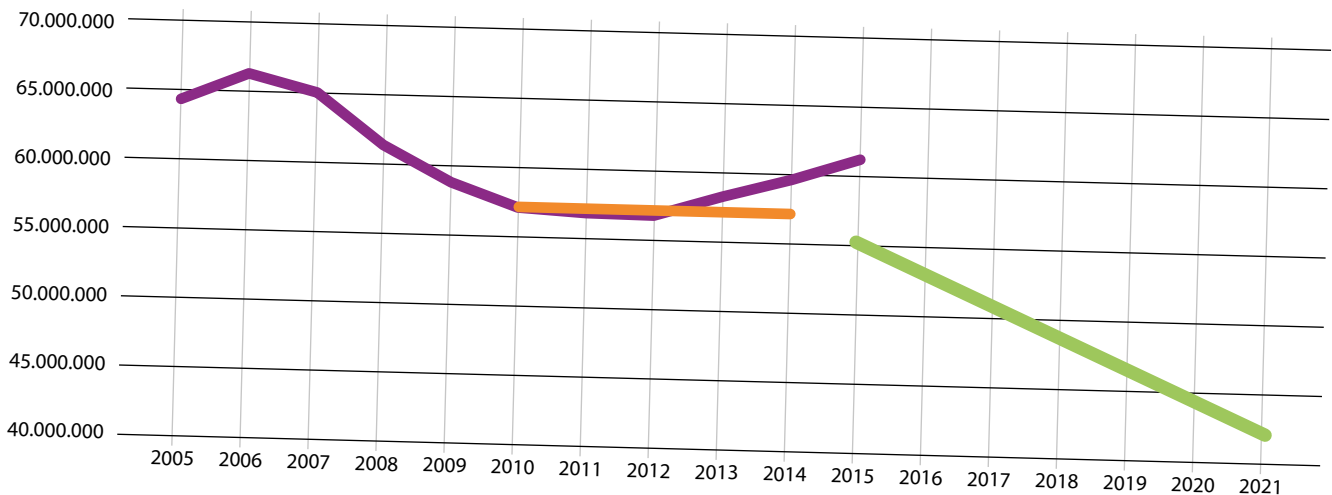
Tabellen er også tonløst kommenteret: ”Den samlede kvælstof-tilførsel til havet var i 2015 ca. 78.000 tons N. Den høje tilførsel i 2015 skyldtes bl.a. en høj nedbør. Såfremt der tages højde for forskellene i bl.a. nedbør, har udledningen af kvælstof de senere år ligget på 55.-61.000 tons N”.

(KILDE: Hovedrapport ’Vandmiljø og natur’ 2015 s. 7/13, 24.nov. 2016).

GRAFIK

- 1) Kvælstofudledning korrigeret for ekstra regnvej 2005-15 (Afstrømningsnormaliserede data, korrigeret for årsafstrømning)
- 2) Landbrugspakkens gennemsnitsnorm 2010-14
- 3) EU's målnorm

af AU's egne tal. Dermed undsiger DCE-forskerne deres egne data. Og hvad gælder så?», spørger konsulent Thyge Nygaard.

”Når vi diskuterer miljøspørgsmål og vandmiljøets tilstand må vi have en fælles bane at debattere på – fælles referencer (registreringer og data) at gå ud fra, som parterne anerkender. Og landbrugspakken brugte en beregningsmetode med 56.760 tons (gennemsnit 2010-14) som udgangspunkt. Det umiddelbart sammenlignelige tal i EU-DCE's registrering er 61.605 tons (som DCE-AU nedjusterer til 61.000 i selve rapporten). Men hvorfor vil AU-DCE-forskerne ikke stå ved, at registreringen er de bedste forhåndenværende tal, som vi skal diskutere miljøpolitikken ud fra?», spørger konsulenten.

Ukorrekt korrektionsfaktor?

Han har to forklaringer på, at AU-forskerne ikke står ved deres data. Den ene forklaring kunne være, at de er fagligt i tvivl om tallene:

”Det er rigtignok svært at forklare, hvorfor udledningen er steget så meget ud fra data for gødningsforbrug/arealanvendelse. Men de har også et problem med en selvmodsigelse: I

landbrugspakken brugte de en korrektionsfaktor (N-les4 modellen), som bliver brugt til at forudsige udvaskningen fra markerne. DCE og landbrugspakken nedjusterede marginaludvaskningen fra 33 til 18 % (og det flyttede 2974 tons til fordel for landbruget). Men i 2015-beregningerne er det helt tydeligt, at de 18 % er alt for lavt.”

'AUs ledelse har ikke lært af Gyllegate

Den anden forklaring på AU-sektorforskerens uldenhed er politisk:

”AU's ledelse har tilsyneladende ikke lært af Gyllegate, hvor ministeren prøvede at få AU-forskerne til at legitimere ministeriets manipulation af data og metoder (vedr. baseline). Nu sker det samme igen, når AU-DCE ikke vil stå fast på deres egne tal, fordi der er politik i tallene og de ikke vil sige ministeren imod. Dermed lader de sig misbruge politisk”, mener DN's Thyge Nygaard:

”Man skal dog ikke skyde for hårdt på AU-DCE, for de er under pres. Det er Regeringen, som forsøger at forplumre de data, som miljøpolitikken handler om. Jeg har derfor en vis forståelse for, at AU's ledelse er i klemme, når de vil undgå åbenlyst at holde fast på data, som er

FORURENINGEN VOKSER:

Grafikken angiver data på kvælstofudledningen i perioden, som kan sammenlignes med Landbrugspakkens måltal (56.700 tons for perioden 2010-14). Det seneste data (61.605 tons) fra 2015 er stigende og afviger væsentligt (10 pct.) fra Landbrugspakkens gennemsnitsdata tal – og det bevæger sig bort fra EU-direktivets målnorm (42.000).

Og med Landbrugspakkens liberalisering med godkendelse af mere kvælstofudledning 2016-2020 mener eksperter, at udledningen / forureningen vil vokse i de kommende år (Kilde: N-data til NOVANA-RAPPORT fra AU-DCE (23.sept. 2016). Landbrugspakken. EU's vandområdeplaner 2015-21).

ubekvemme for Miljøministeren. Deres frygt for at blive straffet på bevillinger er velbegrunderet – det er en permanent trussel fra Miljøministeriet, at nogle af AU's myndighedsopgaver til 200 mio. kr. kan udliciteres til private konsulentfirmaer i fremtiden, hvis AU ikke opfører sig 'loyalt', ...”

'Noget holdt miljøforskerne tilbage...

Tre Berlingske-journalister fik Cavlingpris for at grave Gyllegate-sagen frem.

Hvordan de oplevede miljøforskernes rolle i sagen?

”Da vi startede vores research om ’Gyllegate’, spurgte vi lidt i øst og vest til især regeringens miljøregnestykke for loven om landbrugspakken. Vi måtte jo læne os op ad ekspertisen. Og forskerne skal have ros for at vise forståelse for de dumme spørgsmål fra ikke-fagfolk. Det viste sig så ret hurtigt, at både forskerne og vi som journalister havde det til fælles, at vi ikke kunne få Miljøministeriets regnestykke til at stemme. I den eftersøgning havde vi fælles interesse, som altså mandede ud i, at det blev opklaret, at ministeriet havde taget tre foregående års miljøeffekter med i opgørelsen af baseline for det næste år (2016). Kun derved kunne man få positive miljøtal, selv om der blev hældt mere kvælstof ud i jorden med landbrugspakken”.

Sådan fortæller **Michael Lund**, som var en af de tre Berlingske-journalister, som gravede Gyllegate op, og som i starten af januar fik Cavlingprisen for arbejdet.

”I starten var forskerne dog forsigtige og forbeholdne over for os, men det skyldtes altså, at også de var forvirrede over, hvad Miljøministeriets embedsmænd havde brugt forskernes tal til. Men generelt – og især efter forskerhøringen i Folketinget, hvor syv forskere ikke kunne godkende Miljøministerens regnemetoder – oplevede vi som journalister stor velvilje og åbenhed fra miljøforskerne. Men vi oplevede også klart, at de sad i et dilemma mellem på den ene side at lave redelig forskning og på den anden side at være presset på bevillinger og stillinger, hvis de ikke leverede. Og det dilemma har vi da forståelse for, for det handler jo om institutioners bevillinger og om familiers eksistensgrundlag”.

Cavlingpris for at afsløre manipulation med forskertal

Cavlingprisen for 2016 gik til tre Berlingske-journalister, **Chris Kjær Jessen**, **Lars Nørgaard Pedersen** og **Michael Lund**, for at afdække den såkaldte kvælstofsag eller ”Gyllegate”, som førte til, at miljøminister Eva Kjer Hansen måtte gå af (27. februar).

Den startede i en forsideartikel en

“

Vi oplevede forskerne som meget professionelle, da vi havde snakket os ind på dem, og de fik tillid til os og vores projekt. De var forstående over for vores dumme spørgsmål.

Michael Lund, Berlingske

søndag om, at flere miljøforskere afviste Miljøministeriets positive regnestykker om loven om landbrugspakken. Artiklen skulle vise sig at bygge på en månedlang research, som udløste en række artikler, der afslørede, hvordan miljøminister Eva Kjer Hansen og hendes embedsmænd havde manipuleret dels lovprocessen og dels lovforslagets miljødata.

Nærlæsning af mailkorrespondance afslørede tilmed, at embedsmænd allerede i november 2015 havde forsøgt at presse Aarhus Universitets ’sektorforskere’ til at fremlægge prognoser, som kunne afdramatisere konsekvenserne af mere kvælstof (fx ved at manipulere med baseline: miljøpåvirkning, som ikke har noget med landbrugspakken at gøre m.m.).

”Der var flere faser i vores kontakter med forskerne. I den første kontakt i december-januar stod vi lidt i samme position. Vi var nysgerrige, undrende og bekymrede, for der var regnestykker, som ikke stemte. Som journalister syntes vi, regnestykket var ulogisk. Som forskere kunne de ikke genkende de data, som de havde indleveret, i embedsmændenes opstilling”, forklarer Michael Lund. ”I anden fase fik vi så opklaret fiflerierne, og forskerne blev bekymrede over, hvad de var blevet misbrugt til. Og så opstod der indignation og vrede”.

Samspillet

Selve samspillet mellem journalisterne og forskerne foregik ikke ved, at de som i Watergate mødte en deep-throat i en mørk kælder, hvor personen havde dybt kendskab til fiflerier og manipulationer og kunne lede journalisterne på rette vej i researchen ved at besvare ja-nej på spørgsmål:

”Der var jo ingen af forskerne, som sad med politisk baggrundsviden og

en rygende pistol. De havde begrænset ekspertviden på bestemte felter og indsigt i egne beregninger – som det så viste sig, at ministeriets embedsmænd sammenfattede på en helt særlig måde. Så forskerne var ikke ’deep-throats’, nærmere nogle, vi spillede bold op ad ved at snakke os ind på dem. Først til baggrund, og senere gik nogle på til citat”, forklarer Michael Lund.

”Vi oplevede forskerne som meget professionelle, da vi havde snakket os ind på dem, og de fik tillid til os og vores projekt. De var forstående over for vores dumme spørgsmål. Men det var jo et område, som normalt ikke har den store offentlige bevågenhed, så det var jo også nogle skeptiske og ekstremt ’nørdede’ typer, som skulle i avisen. Og det var da noget af en opgave at få deres tillid, så de forstod, at vi var ude i et seriøst ærinde”.

Modstand

Journalisterne oplevede da også stor modstand fra visse kredse mod afsløringerne, især fra lobby-kredse i landbruget, fortalte de efter Cavling-overrækkelsen.

”Bortset fra den indledende tilbageholdenhed oplevede vi ikke at blive modarbejdet af forskerne, derimod i nogen grad af private konsulentfirmaer, der reagerede med uvilje, da vi kontaktede dem for at få deres udlægning”, forklarer Berlingske-journalisten.

”Men vi kunne da godt mærke, at der i uni-ledelserne var en dyb skepsis og frygt for, hvad konsekvenserne af vores afsløringer kunne blive. Vi fik fornemmelsen, at lederne – i hvert fald indledningsvist – var forsigtige med at lade deres forskere deltage i kritikken og debatten, formentlig af frygt for, at det kunne få konsekvenser for fremtidige kontrakter og arbejdspladser. Men på et tidspunkt – efter de syv forskeres optræden i Folketinget – oplevede vi ikke længere den modstand. Herfra fik forskerne grønt lys til at lufte deres faglige indvendinger. Den høring ændrede en del”.

Berlingske-journalisterne registrerede også et andet element, nemlig at det fremgik, at embedsmændene prøvede at gøre forskerne til embedsmænd:

CAVLINGPRIS-OVERRÆKSELSE. Chris Kjær Jessen, Michael Lund og Lars Nørgaard Pedersen fra Berlingskes Gravergruppe fik årets Cavling for deres Gyllehistorier.

”Betydningen af kontrakten med Miljøministeriet gik langsomt op for os. Heri lå der jo nogle bindinger. Og gennemgang af den omfattende aktindsigt, som vi fik, gav mange eksempler på en opfattelse hos ministeriets embedsmænd om, at man førte dialog med forskere som en slags underordnede embedsmænd. Om og om igen – da forskerne værgede for sig – forsøgte embedsmændene at få forskerne til at levere bestemte resultater. Nedenunder lå en tankegang om, at forskerne var på ministeriets lønnsliste.”

Upolitiske forskere i minefelt

Af den omfattende aktindsigt i baggrundsmaterialet bag landbrugspakken, som Berlingske-journalisterne analyserede, fremgik, at AU's miljøforskere allerede i efteråret 2016 var blevet sat under hårdt pres fra Miljøministeriets embedsmænd. De havde fået en kontrakt på at lave baseline-tal, men embedsmændene reviderede gentagne gange opgaven i forsøget på at få forskerne til at komme med mere kategoriske og ”grønne” miljøberegninger. Det fremgår dog ikke af korrespondancen, hvad embedsmændene og ministeren skulle bruge tallene til.

”Forskerne var ’upolitiske’. De oplevede nok i den indledende fase at blive sat under pres fra Miljøministeriet, men de kendte ikke baggrunden og oplevede ikke selv at være i et politisk minefelt. De var

jo bare miljøforskere, som lavede tekniske beregninger og prognoser efter bedste vidende. Og da de havde afleveret deres data, var det ude af deres hænder, for forskerne oplevede ikke noget ansvar for, hvordan embedsmændene brugte deres tal. De gik vel bare ud fra, at data blev redeligt videreformidlet. Men da det så gik op for dem, at deres tal var misbrugt til politiske formål, kom de altså ind i det politiske minefelt”, husker journalisten.

Respekt for forskernes professionalisme

Miljøministeriet havde forsøgt at få AU's forskere til at legitimere og blåstemple miljødata bag den kontroversielle landbrugspakke.

”De er jo landets eksperter og nørdere på deres specifikke fagområder. De skal ikke få kritik af os journalister, fordi de ikke aktivt undersøgte, hvad deres data blev brugt til, og aktivt gik ud og protesterede, for ligesom os kunne de ikke gennemskue regnestykkerne – og nogle af dem syntes måske, at mistanker om fiflerier var et tyndt grundlag at rejse en sag på. Men hvis der var forskere, som havde luret, hvad regeringen og embedsmændene faktisk havde gang i, så havde de en forbandet pligt til at råbe op i demokratiets interesse. Man skal jo ikke glemme, at Folketinget blev ført bag lyset”.

”Og herfra er der fuld respekt for, hvordan de centrale forskere sætter foden ned.

Professor Jørgen E. Olesen og Poul Nordemann Jensen bevarede hovedet koldt, selv om det stod uden for Miljøministerens kontor med TV2-News' kameraer helt oppe i hovedet”.

Berlingske-journalisternes råd til forskere er derfor: ”I er eksperterne, og medierne er afhængige af Jer. Hvis I oplever noget forkert eller bare har mistanke om, at der sker manipulationer fra politisk side eller fra myndigheder, så tøv ikke med at henvende jer til journalister, alt imens I holder fast i jeres faglige professionalisme”.

Mundkurve og tavsheds klausuler

”Der var forskel på, hvordan vi blev modtaget. Nogle hjalp fra starten i december-januar, andre var noget tøvende, og nogle helt afvisende. Og det var da også vores fornemmelse, at nogle vidste mere, end de sagde. Der var noget, som holdt forskerne tilbage”, forklarer journalisten.

Det var først, da professor Heine Andersen, Jesper Thynell (DR1-Orientering) og FORSKERforum afslørede, at AU's ’sektorforskere’ arbejdede under tavsheds-klausuler og tavsheds klausuler om tavsheds klausuler (april 2016). I kontrakten stod der, at forskerne først måtte offentliggøre og kommentere deres resultater 1. februar, selv om loven faktisk var fremsat og til debat fra 22. december.

”Vi fornemmede i vores research, at der var begrænsninger i luften, når vi talte med forskerne. Men den egentlige forklaring på tilbageholdenheden fik vi først, da tavsheds klausulerne blev afsløret – og det havde vi trods alt ikke forestillet os. Vi troede bare, de var forvirrede over data, eller at det var forsigtige forskeres frygt for at overfortolke, eller at det var truslen om at blive straffet på bevillinger, hvis de ikke leverede varen til ministeriet”, fortæller han.

jø

Journalisterne var indstillet af BERLINGSKE-kolleger og af FORSKERforum.

Sprogstrategi: Rektorudspil uden k

Uni'ernes sproguddannelser skal samles i to kraftcentre på AU og KU, lyder rektorkollegiets indspark. Gået efter i detaljerne er det ik

Sprogfagene i Danmark er i risiko for at uddø. Men de skal reddes, fastslog rektorerne **Hanne Leth Andersen fra RUC** og **Per Holten-Andersen fra CBS** i en kronik i Berlingske Tidende. De kom også med et løsningsforslag: at koncentrere sproguddannelser og forskning i fremmedsprog og kultur i to "kraftcentre", der naturligt skal placeres på henholdsvis KU og AU.

Grunden, argumenterede de to rektorer, er, at sprogfagene (bortset fra engelsk) er "**små fag med få studerende og følgende smalle fagmiljøer**". Og endvidere at sprogfagene ofte er underskudsforretninger, der suger penge fra andre fag. Derimod vil en "**koncentration af sprogmiljøerne**" sikre en "**kritisk faglig masse**" og et solidt antal studerende, hvilket vil styrke forskning og undervisning.

De to rektorer er henholdsvis formand og næstformand for Rektorforeningens Uddannelsespolitiske Udvalg (RUP), og det er som repræsentanter for denne, de kommer med dette "**konkrete forslag**" til den nationale sprogstrategi, som regeringen ventes at lancere i marts måned.

Det lød som et markant løsningsforslag med konkret betydning for uni'ernes sprog-Danmarkskort. I realiteten betyder det dog ikke forandringer, der ikke allerede er sket eller besluttet, fortæller FORSKERforums rundspørge.

Småfag er koncentrerede

For det første er det i forvejen kun KU og AU, der udbyder små, ikke-europæiske sprog som kinesisk, brasiliansk eller arabisk. Allerede i begyndelsen af 2015 besluttede SDU at lukke optaget på arabisk og kinesisk som konsekvens af uddannelsesdimensioneringen. Samtidig besluttede man at afvikle spansk-studiet, som til sommer har sit sidste bachelor-optag. Sprog som fransk, italiensk, polsk og russisk er for længst nedlagt.

CBS og RUC har nedlagt samtlige sproguddannelser ud over engelsk.

Det efterlader reelt kun tysk-uddannelserne på SDU og AAU samt spansk-uddannelsen på AAU som mål for den "koncentration" af sprogfagene, der nu skal ske på AU og KU.

Tysk-fagene skal imidlertid holdes uden for regnskabet. Leth og Holten-Andersen skriver nemlig, uden nærmere

Det er en god ide, at AU og KU skal fordele småfagene mellem sig. Men jeg mener ikke, tysk og spansk er småfag
AU-prorektor Inger Askehave

forklaring, at det vil være "hensigtsmæssigt", at tysk stadig udbydes på SDU og AAU.

Det efterlader spansk på AAU som det eneste fag, som dette forslag umiddelbart får konsekvenser for. Men nej. Heller ikke spansk vil blive berørt af forslaget, fastslår **AAU's prorektor, Inger Askehave**, som selv sidder i RUP. Hun bekræfter, at idéen om kraftcentre har været diskuteret, men hun har aldrig nikked til, at spansk på AAU skulle gøres til en del af en "koncentration".

AAU holder fast på Spansk

"CBS, RUC og KU har en geografisk nærhed, men vi er i en lidt anden situation. Jeg har hele tiden holdt på, at vi har en regional forpligtelse til at uddanne lærere til gymnasiet. Og vi ved hvor svært det er at flytte folk, der er uddannet i en anden region. Det er en god ide, at AU og KU skal fordele småfagene mellem sig. Men jeg mener ikke, tysk og spansk er småfag," siger Inger Askehave.

Men Leth og Holten-Andersen skriver, at alle andre sprogfag end engelsk lider under at have få studerende og smalle fagmiljøer?

"Det er klart, at der er grænser for, hvor udsultet et fag kan være. Men jeg synes, vores optag på spansk ser fornuftigt ud. Tysk har et mindre optag. Men man kan jo overføre midler fra andre områder."

Ville det styrke det faglige miljø på fagene, hvis de flyttede til AU?

"Det kommer helt an på størrelsen. Og jeg vil ikke sige, vores miljøer for tysk og spansk er små. Jeg synes, kvaliteten er tilfredsstillende. Men det er klart, at vi ville ønske, vi kunne få flere studerende og større studiemiljø," siger Inger Askehave.

SDU-prorektor: SDU holder fast på tysk

På SDU optog man i 2016 13 studerende på bachelor-uddannelsen i tysk. Året før var det 14. SDU's prorektor Bjarne Graabech Sørensen sidder også i RUP og er enig i de principper, Leth og

Holten-Andersen slår til lyd for. Men tysk skal blive på SDU.

"Vi er enige i, at det giver mening at samle sprogfagene. Der er simpelthen ikke kritisk masse til, at vi alle sammen udbyder alle sprogfag. Men vi har valgt at holde fast i at udbyde tysk, selv om vi ved, det ikke har den helt store søgning"

Er det ikke et brud på princippet om kritisk masse, når I fastholder tysk?

"Det kan man sige, men man skal også se på, hvad der giver mening. Jeg synes det ville være mærkeligt, hvis man på det universitet, der ligger på grænsen til Tyskland ikke udbyder en tysk-uddannelse," siger Bjarne Graabech Sørensen.

SDU-dekan: Kombinationsfag

Simon Møberg Torp, dekan på SDU's humanistiske fakultet, bakker synspunktet op.

"Det er os meget magtpåliggende ud over engelsk at have tysk i vores portefølje. Vi har blandt andet en grænseoverskridende uddannelse i Sønderborg, som vi driver med universitetet Flensborg. Så det ligger os meget på sinde på grund af vores placering, og det er vigtigt, at vi har sproget både som kombinations-fag og filologi-fag," siger Simon Møberg Torp.

SDU blev særdeles hårdt ramt af uddannelsesdimensioneringen, hvilket var baggrunden for, at man afvikler spansk, arabisk og kinesisk. Der er ifølge Simon Møberg Torp lavet planer og aftaler for det berørte VIP-personale, der på længere sigt mister deres undervisningsområde, blandt andet om overflytning til andre fag. Men han kunne sagtens se, at man kunne samarbejde med AU.

"Jeg synes, det er en god ide at samle og styrke miljøerne. Og det kan sagtens være, at nogle af dem, der sidder tilbage, kan bidrage i de her centre, således at også SDU bliver involveret. Men det er jo også et spørgsmål om, hvorvidt der kommer nye ressourcer," siger han.

AU-dekan: Dimensionering sætter grænse for optag

Universiteterne bakker altså op om principperne, men har ikke tænkt sig at afgive uddannelser til "koncentrationen" på AU og KU. Men hvad skal der så ske i de nye kraftcentre, som forslaget taler om?

Tilsyneladende heller ikke så meget nyt.

På AU har man allerede i 2016 gennemført en proces, hvor de merkantile sprogfag er blevet flyttet fra det samfundsvidenskabelige fakultet (BSS) til det humanistiske (Arts), hvor de europæiske sprog nu skal udbydes både som humanistiske og erhvervsproglige linjer.

”Aarhus Universitet har forhøjet fyrtårnet for de eksisterende sproguddannelser i tillid til, at Danmark også i fremtiden skal have stærke sproguddannelser. Vi har nu skabt en kritisk masse og er klar til at få de humanistiske sprog og erhvervsprogene til at arbejde bedre sammen, samtidig med at det faglige indhold og beskæftigelsesretningen styrkes,” fortæller dekan Johnny Laursen.

AU: Dimensionering

Dekanen afventer med spænding den nationale sprogstrategi, men har indtil videre ikke kendskab til ændringer i uddannelseslandskabet.

At sproguddannelserne på AU skulle blive styrket i form af flere studerende, har han dog svært ved at forestille sig. Det sætter dimensioneringen sin egen naturlige begrænsning for.

”Næsten alle vores uddannelser er dimensioneret. Vi har jo kun ganske få humanistiske uddannelser tilbage, som har ledige studiepladser. Og om 1-2 år forventer jeg ikke, vi vil have flere. Så der er ikke udsigt til flere studiepladser.”

lah

'Rektorkollegiets nye enighed

Hvordan skal rektorkollegiets sprogudmelding forstås?

Interview med RUC-rector Hanne Leth Andersen

Hanne Leth Andersen fra RUC og Per Holten-Andersen fra CBS meldte ind med et løsningsforslag til en ny sprogstrategi for uni'erne: Uni'erne er med på at koncentrere sproguddannelser og forskning i fremmedsprog og kultur i to ”kraftcentre”, der naturligt skal placeres på henholdsvis KU og AU.

Men jeres forslag til den nationale sprogstrategi kommer ikke til at lave om på det nuværende uddannelsesudbud. Så hvad er egentlig det nye?

”Ja, du kan sige, der ikke sker så meget, for faglukkningerne er jo netop sket. Det, som er vigtigt for os, er at understøtte, at der kommer to kraftcentre for sprog, hvor vi kan skabe volumen, og hvor vi har vores sproglæreruddannelser. Det, at vi er enige om det, er en styrke. Og så må AU og KU diskutere, hvor de små sprog skal ligge henne”, svarer RUC-rector Hanne Leth Andersen.

Vil det sige, at små sprog ikke skal udbydes begge steder?

”Ja. Og reelt er det jo næsten heller ikke tilfældet i dag.”

Hvori ligger styrkelsen af KU's og AU's sprogmiljøer – der kommer jo ikke flere sprogstuderende?

”Det handler heller ikke kun om, hvor mange studerende eller fag, der er. Det handler om, hvor meget vi engagerer os i, at der skal være en satsning på et samarbejde. Vi ved også, at vi er interesserede i et større samarbejde med professionshøjskolerne. Så jeg vil fastholde, at det er meget ambitiøst.

Så er det mest revolutionerende i jeres forslag, at der skal samarbejdes med professionshøjskolerne?

”Det er vigtigt, men det mest revolutionerende er, at vi i fællesskab skriver under på, at en opdyrkning af de specialiserede sproguddannelser ligger to steder.”

Hvorfor skal spansk og tysk ikke samles i de to kraftcentre?

”Tysk er jo et super vigtigt sprog for dansk kultur og erhvervsliv. Og der skulle gerne være sprog og sprogkompetencer alle steder.”

Så meget desto vigtigere er det vel at styrke kvaliteten?

”Jeg håber, vi stadig kan have en diskussion om, hvordan det skal se ud. Men der er jo ikke imod strategien, at der findes sprogeksperter på andre universiteter

Handler det om, at små universiteter ikke vil nedlægge fag?

”Der har været en bevægelse omkring nedlæggelse af fag. Men hvis nogle mener, de har råd til et tysk-miljø, så er det kun en styrkelse af den anden del af strategien, nemlig at der skal være flere sprog i alle fag. Sprog er og bliver et redskab til at forstå verden.”

Hvad ligger der mere konkret i 'kraftcentre'?

”Det er jo i sidste ende op til lederne på de relevante universiteter. Jeg håber naturligvis, det bliver en tydeliggørelse af, hvad sprogfaglighed er. Vores udmelding er et startskud. Mange flere både sprog-fagsfolk og andre fagfolk skal involveres i processen og den endelige udformning.”

Sprogstrategi i embedsmandsudvalg

Regeringen vil i foråret præsentere en ’national sprogstrategi’, der skal understøtte, at flere elever vælger flere fremmedsprog på højere niveauer i folkeskolen og på gymnasierne, samt skabe bedre sammenhæng mellem uddannelsesudbud og efterspørgsel efter sprogkompetencer i Danmark.

Sprogstrategien er ved at blive formuleret af et embedsmandsudvalg, der blandt andet støtter sig til en større baggrundsgruppe med repræsentanter fra universiteterne og andre relevante parter.

Uddannelsesministeriet forventer, at sprogstrategien er klar til præsentation i marts.

Uddannelsesministeren har – på baggrund af besparelser fra begrænsning af dobbeltuddannelser – afsat 15 millioner kroner årligt til at styrke sprogområdet.

Små uni'er har også Horizon

ITU modbeviser tesen om, at små universiteter bliver mast i det administrationskrævende kapløb om EU-forskningsmidler

Dem der har, skal mere gives. Det gamle Matthæus-citat har været ganske dækkende for uddelingen af midler fra EU's forskningsprogram Horizon 2020. Ser man på de danske universiteter, har det været en klar tendens, at de store institutioner med KU i spidsen har haft størst succes med at gaffe EU-midlerne.

Det skal ses i sammenhæng med de stadig mere krævende ansøgningsprocesser, der stiller krav til de administrative støtteapparater, institutionerne kan stille til rådighed for deres forskere.

Men det betyder ikke, små institutioner ikke kan være med i legen. Danmarks uni-miniputter på IT-Universitetet tegner sig ved seneste Horizon-opgørelse for en samlet foreløbigt hjemtag på knap 5 millioner euro, som fordele sig på 5 projekter.

Det lyder ikke af alverden, men for en institution med 86,5 forskningsårsværk, giver det et ganske flot gennemsnit, som er mere end dobbelt så højt som DTU og KU, som er næste i den rækkefølge.

Vant til anvendelseskrav

ITU's prorektor Jens Christian Godskesen er da også godt tilfreds med hjemtaget. Resultatet tilskriver han – naturligvis – at forskerne er dygtige, men han peger også på en naturlig styrke, ITU har i forhold til Horizon-programmet.

”I mange programmer – især challenges-søjlen – er man er interesseret i, hvordan forskning kan anvendes. Vi har mange forskere, der motiveres af, at andre kan bruge deres forskning. Det ligger ligesom i vores dna, da vi blev født, at vores mission var at skabe værdi gennem informationsteknologi. Når vi ansætter forskere, kigger vi meget på, at deres forskning kan bruges. Det er ikke nok, at de bliver citeret. Der er nogle, der skal synes, det er spændende og skabe forandringer. Og det passer rigtig fint i Challenges,” siger Godskesen.

ITU har et forskerstøtteapparat, der dog numerisk på ingen måde kan måle sig med naboen KU, hvor en lang række fuldtidsansatte arbejder med at støtte forskere i deres fondsansøgninger. Alternativet er at købe professionel hjælp udefra.

Set i forhold til størrelsen har ITU stor Horizon-succes. Søjlediagrammet viser forholdet mellem hjemtagne Horizon-midler og samlet antal forskningsårsværk på universitetet. (Kilde: Ufm.dk, Dkuni.dk)

”Der er jo konsulentvirksomheder, der lever af at lave Horizon-ansøgninger. Og nogle gange hyrer vi sådan nogle konsulenter til at skrive ansøgninger. Det begrænser så også, hvor meget vi kan sætte i gang, for det koster nogle penge,” siger Jens Christian Godskesen.

Sikring mod tidsspilde

For at optimere de ressourcer, man bruger på ansøgninger, har ITU en intern kvalitetssikringsproces, hvor en ide til søgning om støtte indledningsvis bliver vurderet af en leder, og hvor kolleger løbende giver feedback til projektplanen og ansøgningen.

”Det er sindssygt vigtigt, at man får lukket ned for det, man ikke skal bruge tid på. Og vi gør meget ud af at screene, om det passer til, hvad man gerne vil søge.”

Et eksempel på et felt i Horizon, hvor ITU er blevet klog af skade, er programmet ’Fremtidige og fremspirende teknologier’. Det lyder som om, det ligger lige til højrebænet for et IT-universitet, men med en enkelt gevinst efter 16 ansøgninger og en succesrate på 6,25, ligger der efterhånden mange skønne spildte kræfter i denne pulje.

”Det er virkelig svært at få ansøgninger igennem i ’Fremtidige teknologier’, fordi der er kommet så stor konkurrence. Nogle institutioner er helt holdt op med at sende ind på den. Og det er sådan noget, vi skal overveje. For det er ikke godt nok med så lav en succesrate.”

Ud over sin størrelse skiller ITU sig ud fra mængden ved at være et monofakultært universitet. Og man kunne spørge, om ikke IT-teknologi er et taknemmeligt område at forske i, når der skal hentes penge i et innovationsorienteret Horizon-program. Men Jens Christian Godskesen mener ikke, ITU har en fordel frem for andre forskningsområder.

”Det mener jeg ikke, man kan sige. Det er ikke som energi eller miljø, der i nogle år har haft en masse penge til deres områder. Der har tidligere været sat mange penge af til IT, men sådan hænger det ikke sammen mere. Vi kan til gengæld spille med i mange fagligheder.”

6 ud af 7 får afslag

I december kom seneste opgørelse over den samlede uddelingen fra Horizon 2020-rammeprogrammet, som har kørt siden 2014. I alt har danske universiteter

hjemtaget knap 2 milliarder kroner, hvilket svarer til 1,34 procent af de samlede uddelinger. De fleste af pengene – ca. 1,25 mia. – faldt i søjlen 'Videnskabelig topkvalitet', som er Horizons "frie forskningsmidler". Det er især puljen fra Det Europæiske Forskningsråd, der støtter projekter af særlig stor videnskabelig værdi, og puljen Forskermobilitet og uddannelse, der støtter forskerudveksling mellem universiteterne, der har skæppet i de danske universitetskasser.

I søjlen Samfundsudfordringer er det først og fremmest puljerne Sundhed, Bioøkonomi, Energi samt Klima, der har kastet mange projektmidler af sig.

Bag succeshistorien om de mange støttemidler ligger dog stadig endnu flere historier om ansøgninger, der ikke gav frugt. Den samlede succesrate for danske universiteter er 14,36 procent, hvilket svarer til at 6 ud af 7 ansøgninger har fået afslag.

Lah

Søg støtte til at søge støtte

Det koster tid og penge at søge EU-midler til forskning og innovation. I erkendelse af det har det danske tilskudsprogram EUopSTART siden 2011 uddelt midler, som man kan søge og bruge til at søge EU-midler. I 2016 kom der i alt 382 ansøgninger, hvilket er det højeste hidtil, og der blev givet støttetilsagn for i alt 18,9 millioner kroner.

Støtten kan være tilskud til dækning af udgifter, som er "relevante og nødvendige og direkte vedrører forberedelsen af ansøgningen: løn, rejser og konsulenttydelser". Man kan dog højst få dækket halvdelen af udgifterne.

Midlerne uddeles af Styrelsen for Forskning og Innovation.

Den kontroversielle landbrugsrapport fra CBS bliver skaber konstant nye problemer for de implicerede. Da lektor Troels Troelsens "Dansk landbrugs rammevilkår og konkurrenceevne" blev stærkt kritiseret af andre forskere, prøvede CBS's ledelse at omdøbe den til "foreløbig" og afvente, at der kom en endelig rapport. Da der kom nye belastende beskyldninger frem købte ledelsen sig tid ved at sende rapporten til undersøgelse i CBS' Praksisudvalg.

Men da der så kom nye beviser på, at landbrugslobbyisterne fra Bæredygtigt Landbrug havde været ghost-forfattere på rapporten – og dette bragte rektor Per Holten-Andersen i DRs DEADLINE – skiftede ledelsen på ny kurs. Nu skulle rapporten trækkes tilbage og der skal ikke offentliggøres en endelig udgave, fordi en styregruppe vurderende den som "ikke god nok".

Men ledelsen vil fortsat have, at den oprindelige rapport skal undersøges af CBS's interne Praksisudvalget. Og det kan i værste fald og om mange måneder føre til en anmeldelse af lektor Troels Troelsen for det nationale uredelighedssystem.

Bæredygtigt Landbrug knotte: Kræver 400.000 kr. retur

Men retraktionen af rapporten bliver nu fulgt op af et farceagtigt efterspil, som afslører, hvor farligt det kan være at mingle for meget med eksterne politiske interesser og at komme for langt uden for forskningsdydernes smalle sti.

De rabiate landbrugslobbyister i Bæredygtigt Landbrug (BL) ville gerne have haft CBS' officielle videnskabelige stempel på rapporten, for den støtter foreningens mærkesager og argumenter. Men det vil CBS altså ikke, så derfor er BL blevet knotte. De kræver deres bevilling til projektet retur.

Formelt er BL-kravet givet videre den offentlige fond Promilleafgiftsfonden, som var den part, der faktisk finansierede CBS-projektet (400.000 kr.). Fonden kræver pengene tilbage, for man har angiveligt ikke fået den rapport, som man har betalt for.

Og BL har kunnet bringe deres knottenhed vil fondens bestyrelse, for BLs formand sidder der såmænd selv. Han

bevilgede altså penge til sig selv, lod BL-personer deltage i udarbejdelsen og nu bagefter forsøger han så at gøre som om BL ikke har noget at gøre med udarbejdelsen af rapporten.

BL – som er kendt for at (rets-) forfølge sine kritikere – har på den ene side har man haft sine ghostwritere på projektet og man er dermed selv part i den kontroversielle rapportering. På den anden side var BL tidligere bedste-venner med lektor Troels Troelsen, men nu kalder rapporten for "dårligt håndværk". Og på den tredje side beskylder BL altså nu CBS for ikke at overholde kontrakten, og vil have sine penge tilbage...

Ghostforfatter bag data

Bagved balladen ligger, at lektor Troels Troelsen helt bevidst fortiede og vildledte om lobbyisternes rolle og indflydelse. BLs finansiering og BL-personers centrale rolle som leverandør af datamateriale var fortiet. BLs egen var mand (Torben Vagn Rasmussen) var projektleder – og dermed ghostforfatter.

Mails – som DR fik aktindsigt i – afslører, at rapportens forfatter Troels Troelsen udelod disse relationer ud fra en taktisk overvejelse, så rapporten – "denne uvildige analyse fra CBS" – kom til at se uafhængig ud. .

Rapporten blev frigivet 2. august og allerede i dagene efter brugte landbrugets lobbyister den politisk. Formanden for landbruget hovedlobbyister i L&F Martin Merrild mente i et opråb til politikerne, at det er godt, at "CBS, der er et uafhængigt forskningsinstitut – med friske øjne nu har bekræftet landbrugets grelle situation" (Altinget).

jø

Året underviser: 'Sjov

Han vil gerne optræde være afslappet og intuitiv i sin

Da årets underviser 2016 på AU's BSS-fakultet **John Vestergaard Olesen** blev indstillet til prisen, hed det i en indstilling: "du har fået folk til at elske faget 'kvantitative metoder' – både på bachelor-, kandidat- og diplom-niveauet". Og hvordan kan det gå til?

Svaret er måske meget enkelt: John Olesen, der er lektor på Institut for Forretningsudvikling og Teknologi, elsker selv kvantitative metoder, og han elsker at undervise i det.

"Jeg elsker de forelæsninger. Og jeg tror, at de studerende kan mærke, når du selv kan lide at være der. Det gør, at du har fat i dem fra start af," siger han.

Kvantitativ metode et nemt fag

Kvantitative metoder er sådan noget med statistik og sandsynlighedsberegning. For nogen et tørt og utaknemmeligt fag at skulle fange og fastholde et auditorium med 150 unge med. Men i John Olesens øjne er det helt omvendt.

"Det er nemt fag at få unge til at interessere sig for, for der ligger sandsynlighedsteoretiske overvejelser bag de fleste udtalelser om forhold i verden, så det er tydeligt for de studerende, at faget kan bruges til noget."

Udgangspunktet for undervisningen er ofte en reference til en aktuel sag, der er omtalt i en af ugens aviser. Og med det som udgangspunkt får forelæsningen et næsten narrativt forløb.

"Det er vigtigt at have god historie at starte med. Jeg starter it med at sige: der har stået det her i avisen i dag, men har de belæg for at skrive, som de gør? Det vender vi tilbage til, når I er fagligt klædt på til at forstå det. Det bliver sådan en slags cliffhanger for resten af forelæsningen, og det virker hver gang."

Bryd monotoni med eksempler og humor

At inddrage hverdagen og spille på identifikationen hos tilhørerne, er i et godt greb til at engagere og fastholde. Det er også tricket, John Olesen bruger, når han kan fornemme, at øjenlågene bliver tunge, og mobiltelefonerne bliver listet frem.

"Jeg kan for eksempel finde på gå helt

John Vestergaard Olesen elsker sine forelæsninger. Og de studerende elsker dem også. Det gjorde ham til årets underviser på AU BSS i 2016. Foto: AU

frem til allerforeste række og sige noget, der slet ikke har noget med dagens seance at gøre. Det kunne være, hvorfor jeg mener Messi er bedre end Ronaldo. Jeg har tonsvis af eksempler jeg kan trække frem og statistisk dokumentere, hvorfor jeg mener at have ret."

Det handler om at bryde den indholdsmæssige monotomi.

"Hvis du siger noget, der som udgangspunkt ikke hører hjemme i forelæsningsituationen, så spidser de studerende ører. Der skal ikke meget til," siger John Olesen, men tilføjer, at det er

sjældent, han er nødt til at gribe i den slags nødbremser.

I det hele taget er det vigtigt at skabe en menneskelig relation til de studerende, som ikke kun bygger på den faglige udveksling. Og her er humor effektivt.

"Jeg startede med at undervise på Herning Gymnasium. I stillingsopslaget havde rektor skrevet, at man skulle have humor. Det kunne jeg ikke helt forstå, men jeg har funder ud af, hvor meget det betyder. Der skal ikke gå show-pædagogik i det. Men kombinerer du humor med faglighed, er det tillidsvækkende og dialogskabende. I et auditorium med 100 mennesker er det måske ikke alle, der tør stille spørgsmål. Men der kan humoren være med til at bryde barrieren, fordi de mærker, du er et helt almindeligt menneske."

Du skal ose af fagligt overskud

De faldne barrierer mærker man eksempelvis på, om der kommer studerende op i pausen for at spørge eller konversere: "De samtaler, du har i pauserne er noget, du som underviser får meget ud af. Du får en temperaturmåling på, hvad der foregår – om du eksempelvis har brugt en formulering, der ikke har bundfældet sig," siger John Olesen.

Men overskud til humor kommer ikke af sig selv, fastslår John Olesen. Det er noget, man bygger oven på et fundament af faglighed.

"Som underviser er du nødt til at ose af faglighed. Det er en forudsætning, at de studerende kan mærke, at de ikke kan stille et spørgsmål, du ikke er klædt på til at svare på. I starten synes jeg ikke, det var nemt at få de unge til at kunne lide faget. Men i takt med erfaringen får man det overskud, så man kan fokusere på andet end det faglige. Jeg kan godt lide at komme ind til forelæsningen og have et stykke kridt med, og så bare tage den derfra. For de studerende ser det ud som om, det kommer fra hoften, men det gør det jo ikke. Det kan jeg kun gøre, fordi jeg har overblikket, og det gør også, at jeg kan komme med nogle afstikkende bemærkning."

kræver forberedelse

undervisning, men bagved en plan, der er timet og tilrettelagt

“

Som underviser er du nødt til at ose af faglighed. Det er en forudsætning, at de studerende kan mærke, at de ikke kan stille et spørgsmål, du ikke er klædt på til at svare på.

John Vestergaard Olesen

Intet er tilfældigt

John Olesen vil gerne have, det ser tilfældigt og intuitivt ud, når han skriver på tavlen. I virkeligheden er intet overladt til tilfældighederne. Han ved præcis, hvordan tavlen kommer til at se ud, når forelæsningen er færdig.

”Jeg sætter en kæmpeære i at tavlerne står fuldstændig spotless i strukturen, så de studerende kan mærke, at du ikke roder. Det er meget vigtigt at give de studerende den struktur. Det gør, at de stoler på, hvad du siger.”

Samtidig er der altid plads til forbedring, eller ”fin-tuning”, som han selv kalder det. Tavleorden er en af de ting, han løbende arbejder med. Men det kan også være helt nede i detaljer omkring hvilke formuleringer, han bruger.

Han sætter ikke timer af til undervisningsforberedelsen. Det sker løbende: ”Det kører oppe i hovedet, og det kan det sagtens. Hvis du ved, du på fredag skal gennemgå en variansanalyse, så det er mere et spørgsmål om hvilke eksempler, der skal trækkes frem, og hvad du skal krydre det med af aktuelle sager. Jeg sætter mig ikke ned på bestemte tidspunkter, men har jeg en forelæsning kl. 8, så kører det i hovedet hele morgenen fra 5-6 stykker.”

God undervisning giver ikke meritter

I de senere år har der i universitetspædagogiske miljøer været en diskussion om manglende fokus og motivation i forhold til undervisnings-aspektet af en VIP-ansættelse. Det er blandt andet blevet fremhævet, at man primært bliver ansat og forfremmet for ens forskningsmæssige kompetencer, og at undervisningen derfor uundgåeligt bliver en bibeskæftigelse.

Den oplevelse kan John Olesen kun bekræfte.

”Generelt i universitetsverdenen kunne der sagtens være større fokus på undervisning og i særdeleshed god undervisning. Vi lever i et system, hvor god undervisning ikke værdsættes på samme måde som god forskning. Så der kan nemt opstå en holdning til, at undervisning er det, man har ved siden af forskningen for at opretholde en årnorm,” siger han.

Og med den indstilling er der lang vej til den gode undervisning: ”Det er altødelæggende, hvis man har den holdning. De studerende afkoder dig med det samme. Og jeg tror også, dit ry kan løbe i forvejen blandt de studerende, hvis det først hedder sig, at du går mere op i din forskning.”

Familiesparring

John Olesen er lektor ved Institut for Forretningsudvikling og Teknologi – den tidligere Handels- og IngeniørHøjskole i Herning, der i 2000 blev fusioneret ind under AU. Baggrunden gør blandt andet, at instituttet har relativt mange fuldtidsundervisere, og derfor oplever Olesen, at der er et godt pædagogisk miljø i forhold til at sparre og diskutere den gode undervisning. Til gengæld savner han et lokalt fagligt miljø for hans forsknings- og undervisningsområde. Den sparring må han derfor til dels hente hos kolleger i Århus.

Den bedste undervisningssparring har han imidlertid hentet i familien, hos sin far, der var gymnasielærer: ”Han var også matematiker, og jeg har fulgt ham lige fra barnsben og lært mange pædagogiske tricks. Som nyudlært gymnasielærer sparrede jeg vanvittigt meget med ham. Og sådan en ordning burde man egentlig have på universitetet – at nye undervisere bliver tilknyttet som føl til en erfaren, der kan lære fra sig. Sådan at man har en fagfælle og fortrolig, man kan diskutere undervisning med. Der er jo ingen grund til, at vi alle skal udvikle de samme ting fra bunden.”

lah

Evaluering-værktøj

Året underviser sværger til online-afstemningsplatforme som pædagogisk værktøj, først og fremmest GoVote og Kahoot, som gør det muligt for de studerende at deltage i interaktive afstemninger og svare på spørgsmål med deres mobiltelefoner.

For John Olesen tjener de flere formål. Et er løbende at evaluere og orientere sig i forhold til, hvor meget de studerende har forstået stoffet og gør faglige fremskridt.

”Jeg synes både Kahoot og GoVote er helt fantastiske. For eksempel slutter jeg ofte en lektion af med at stille tyve spørgsmål. Så kan de studerende selv se, hvilke pointer det er, de ikke har fanget. Og jeg kan eksempelvis se, hvis de performer dårligt på et specifikt spørgsmål. Det giver nogle refleksioner: hvor har jeg fejlet, har jeg forklaret det dårligt?”

Ved forelæsningsens udgang beder John Olesen ofte de studerende læse på de punkter, de jævnfør Kahoot-testen havde problemer med. Næste forelæsning kan så starte med en tilsvarende test.

”Det er dokumenterbart, hvor stor udvikling, der sker bare i den periode,” siger John Olesen.

Samtidig har kahoot'en også et element af konkurrence, der pifter noget sjov og spænding ind i forelæsningen.

”Kahoot har en funktion, så den måler og giver point alt efter, hvor hurtigt man svarer. Så en gruppe af studerende kan have en intern konkurrence, og det kan give en helt fantastisk stemning undervejs.”

Etisk grænse-land: 'J

Antropologen Henrik Vigh skal med et forskerhold undersøge transnational kriminalitet, men hvor meget kriminalitet kan en forsker

Der findes forskningsetik, der findes almindelig menneskelig moral, og så findes der juridiske love og regler. Det er tre størrelser, der ikke nødvendigvis følger hinandens veje unison. Og som forsker i kriminelle miljøer kan man hurtigt komme til at kende til strafbar kriminalitet, og hvilke etiske veje følger man så?

Spørgsmålet kan hurtigt blive meget aktuelt for **antropologiprofessor Henrik Vigh** og den forskergruppe, han har samlet til projektet 'Criminal Entanglements', der med etnografiske metoder skal undersøge den transnationale organiserede kriminalitet – først og fremmest narko- og menneskesmugling fra Afrika og op gennem Europa.

Henrik Vigh fra KU's Institut for Antropologi med kolleger skal med andre ord forsøge at komme så tæt på de organiserede kriminelle, at de kan beskrive, hvad der foregår i miljøerne, de sociale relationer, dynamikkerne og den motivation, der driver de involverede: "Det er lidt et etisk minefelt".

For selv om forskergruppen ikke er ude efter inkriminerende oplysninger om enkeltpersoner eller konkrete ulovligheder, så findes der viden, man næsten ikke kan undgå at blive medvinder om i den slags undersøgelser.

"Forskningsmæssigt er det 'unintended findings' – utilsigtede indsigter. Og det er jo et drøninteressant etisk problem, hvordan jeg skal forholde mig, hvis nogen alligevel fortæller: nu tager jeg af sted med x kilo kokain i bagagen," siger Vigh.

Fra militær til narkosmugling

Problemstillingen er ikke ny for den erfarne antropolog, der i en årrække har studeret blandt andet paramilitære miljøer i den vestafrikanske stat Guinea Bissau. Og da Guinea Bissau i løbet af nullerne blev et populært transitland for smuglingen af sydamerikansk narko, blev gruppen, Henrik Vigh havde kontakt til, involveret i smuglerkriminaliteten.

"Hvad der geopolitisk set var verdens mest marginaliserede område, blev pludselig helt centralt. Det var utroligt spændende at få lov at undersøge. Så jeg kontaktede de informanter, jeg kendte, og tog ned til Guinea Bissau og snakkede med de folk, der var blevet engageret i narkohandelen," fortæller han.

Kontakterne og erfaringerne fra den forskning er grundlaget for projektet 'Criminal Entanglements', som Vigh leder, og som i efteråret fik en ERC Grant fra Horizon 2020-programmet på 2 millioner euro.

"Der er lavet meget fin forskning om migration, men om kriminelle miljøer og særlig transnational kriminalitet er der skrevet utrolig lidt. Så der sker noget ude i verden, som vi har brug for viden om. Samtidig gik det op for mig, at vi faktisk har en håndfuld af de mest interessante forskere på det her felt samlet på KU. Og så var det nærliggende at prøve at samle kræfterne og lave en forskningssatsning."

“

Taler vi vold, mord eller seksuelle overgreb, er jeg etisk forpligtet til at forsøge at stoppe det.

**Antropologiprofessor
Henrik Vigh**

Erfaring nødvendig

Projektet består af forskellige delprojekter, der undersøger og følger smuglertrafikken af narko og mennesker ind i Europa over Den Iberiske Halvø – et studie i smugling af Cannabis fra Marokko, et studie i smugling af kokain fra Vestafrika, et studie i menneskesmugling fra Sahel og op samt et studie i smuglingens forgreninger i Nordeuropa. Dertil kommer et

traditionelt kriminologisk studie af politiarbejdet omkring transnational kriminalitet og et politologisk studie af forskellige landes policies omkring problemet.

Henrik Vigh har tidligere været ph.d.-vejleder for flere af de medvirkende forskere. Men der er ingen ph.d.-stillinger i dette projekt.

"Det har af flere grunde været et kriterium, at de implicerede forskere har erfaring med den her slags forskning. Det er svært at få foden ind i de her miljøer, så vi er nødt til at have nogle forskere, der har kontakterne i forvejen. Og så er der et etisk aspekt omkring sikkerheden – jeg ved, at de kan det her."

Hensynet til blandt andet sikkerheden og de etiske problemstillinger, der kan dukke op og kræve handling med kort varsel, gør, at Henrik Vigh har planlagt at oprette midlertidige 'forskningsskolekollaborativer' og flytte hele holdet ned, hvor den etnografiske forskning foregår. I første omgang bliver det i Tanger i Marokko, hvor holdet skal opholde sig 2-3 måneder i begyndelsen af 2018. Året efter bliver det i Barcelona, senere Paris samt et fjerde sted.

"Forhåbentlig giver det en masse synergi, at vi er samlet. Og så er det vigtigt, fordi vi løbende kan have etiske diskussioner. Og endelig er der det sikkerhedsmæssige aspekt – at vi kan holde øje med hinanden og altid vide, hvor folk er henne."

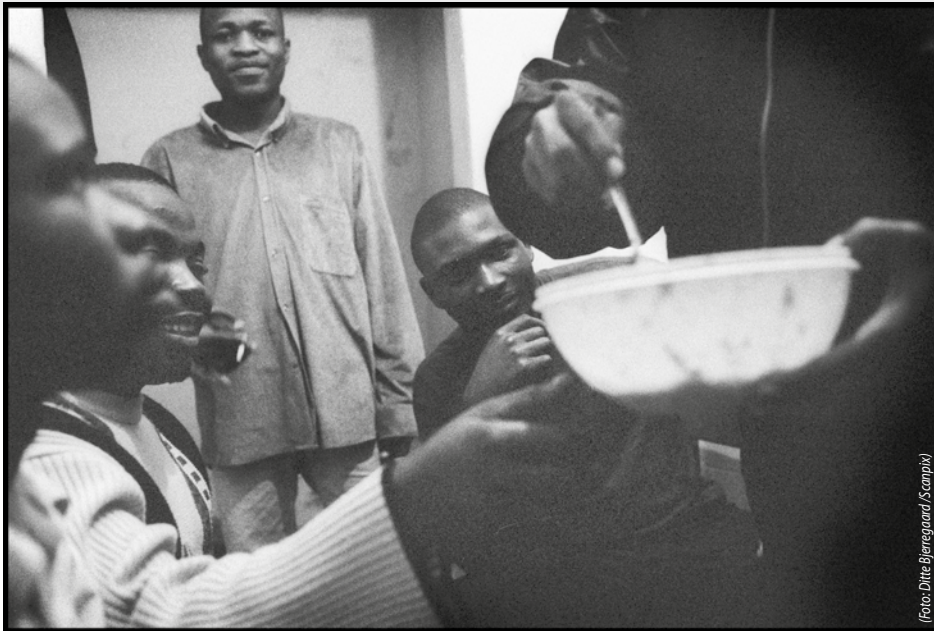
Vil ikke vide alt

Sikkerheden er et alvorligt element i forskningsprojektet. Forskerne i felten skal skrive sig ind og ud af en sikret, elektronisk logbog, hver gang de møder en informant, så man ved, hvor de er. Alle skal være ved telefonisk forbindelse, og der er både regionale og internationale sikkerhedskontakter. Forskerne kender og har ofte et venskabeligt forhold til kontakterne. Men det er et paranoid miljø, hvor folk er vant til at blive jagtet.

"For de implicerede udgør alle en

eg vil ikke vide alt...

kende til, før han selv er kriminel?

Afrikanske flygtninge i Tangers' slumkvarter venter på at blive smuglet til Europa. Her vil Henrik Vigh etablere et forskningskollektiv for at kunne nærstudere den transnationale smuglerkriminalitet.

potentiell trussel, og det må man prøve at afmontere. Når jeg interviewer folk, starter jeg tit med at fortælle, at der er nogle ting, jeg ikke vil vide. For eksempel navne, hvem der gør hvad, eller hvem der opbevarer hvad. Dels er det ikke vigtigt, dels er det ikke viden, jeg har lyst til at sidde inde med. Når man starter sine interviews på den måde, bliver det mindre farligt. Det gør dem lidt mindre sårbare.”

Grænse ved fysisk overgreb

Og så er vi tilbage ved det etiske spørgsmål: hvor meget kendskab til kriminelle forhold kan man ”henlægge” som forskningsdata? Hvornår er man nødt til at smide kitlen og agere som almindelig civil borger?

Henrik Vigh har ikke et eksakt svar. Men han slår fast, at der findes grænser for, hvad en forsker kan forholde sig passivt over for.

”Nogle former for viden skal man handle på, andre behøver man ikke. Får jeg viden om almindelig kriminel adfærd, så er det jo ligesom rammen for alt det, jeg undersøger. Kan jeg ikke håndtere

den viden, ville jeg ikke kunne undersøge feltet. Men taler vi vold, mord, eller seksuelle overgreb – her er jeg etisk forpligtet til at forsøge stoppe det, på en eller anden måde,” siger han.

Det grundlæggende princip for forskeren er non-maleficence – at undgå at gøre skade. Men selv dette princip kan være vanskeligt at agere efter. For der er både kortsigtede og langsigtede skadesvirkninger, der skal overvejes.

”Hvis jeg er i Marokko og ved, at et tæskehold er på vej ud til en mand, hvad er så det bedste? Skal jeg ringe til politiet – i så fald vil det være tæskeholdet, der får tæsk. Skal jeg prøve at gå et led op i den kriminelle organisation for at stoppe det? Samtidig er jeg også forpligtet til at holde mig selv rask og i live. Og endelig skal jeg forsøge ikke at lukke mit forskningsfelt. Det er mere kompliceret end et simpelt etisk kodeks.”

Kokain for et måltid mad

Disse etiske overvejelser spiller en stor rolle i forskningsansøgningen og i projektet som helhed. Derfor har Vigh ud over

et advisory board fået nedsat et ethical board – et etisk panel bestående af tre erfarne forskere, der er vant til at forholde sig til etiske problemer. To amerikanske professorer samt seniorforsker og forskningschef ved Dignity – Dansk Institut Mod Tortur, Henrik Rønsbo

I bevillingen ligger også penge til, at disse eksperter kan besøge de midlertidige forskerkollektiver og deltage i workshops.

Som sagt har Henrik Vigh en hel del erfaring med at forske i kriminelle miljøer blandt andet i Guinea Bissau. Derfor kan han også fastslå, at det ikke næppe bliver et studie i kyniske narkogangstere, der lever fedt af andres ulykke. Tværtimod handler det om mennesker, der selv er ofre for stor social nød og usikkerhed.

”Man tror, at folk inden for transnational kriminalitet er sådan nogle, der kører i guld-Mercedes. Men der er ikke meget bling-bling på det niveau, vi beskæftiger os med. Det er folk, der står i Lissabons regn og forsøger at sælge kokain nok til, at de kan få noget at spise. De er pivfattede.”

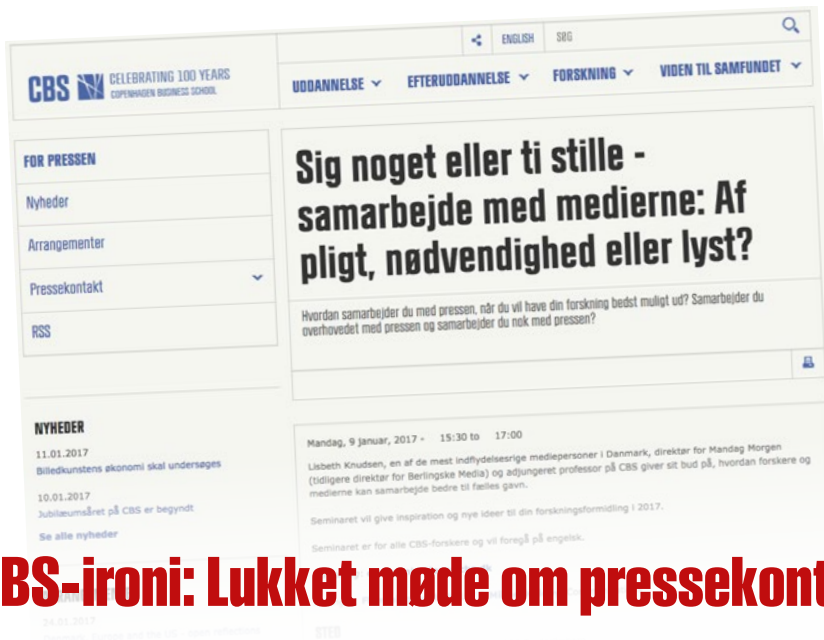
Ingen betaling – en bytてhandel

Henrik Vigh betaler ikke for de historier og de oplysninger, han samler ind. Alligevel er der en form for bytてhandel mellem ham og hans informanter. Han er en ven i en sur hverdag.

”Når jeg kommer som dansk professor, er jeg en utrolig holden mand. Og jeg giver gerne et måltid mad eller en øl. Det er min rolle – muligheden for at få noget at spise, få en øl og en snak. Er de syge og har ikke råd til medicin, prøver jeg også at hjælpe.”

Projektet ’Criminal Entanglements’ løber frem til begyndelsen af 2023. Men i projektet ligger også etableringen af et forskningscenter for transnational etnografisk kriminologi, som vil være det eneste af sin slags i verden, og som Henrik Vigh håber på at kunne drive videre med nye bevillinger.

lah

CBS-ironi: Lukket møde om pressekontakt

Det er en kendt sag, at bestyrelsesmøder er lukkede for pressen, når bestyrelsesformænd vil have ting handlet af bag lukkede døre. Det er også en kendt sag, at nogle universiteter bruger deres presseafdelinger som gatekeepers, når ledere ikke vil have, at pressen kan få fat på dem...

CBS har nu introduceret en ny variant af lukketheden, idet pressen ironisk nok blev forbudt adgang til et arrangement, der handler om forskeres relation til pressen!

CBS-forskere kan nemlig mandag d. 9. januar høre den mangeårige Berlingske-chefredaktør Lisbeth Knudsen øse af sine erfaringer. FORSKERforum ville lave en reportage på mødet, men reporteren blev afvist, da han bad om tilladelse til at deltage. Begrundelsen lød: **"Arrangementet tilsigter en fri, åben debat og på baggrund af det, har arrangørerne vurderet ikke at invitere pressen"** (mail fra CBS-presseafdeling d.d.).

God værkstedshumor

Det var ironisk i en sektor, som priser åbenhed, at et oplysende arrangement med en ekstern person – som ikke en del af CBS-ledelsen – lukkes for offentligheden. Det fremstår som om, CBS-forskernes relation til medierne er et konfliktfelt, som bedst håndteres bag lukkede døre

Af foromtalen fremgår: **"Lisbeth Knudsen – en af de mest indflydelsesrige mediepersoner i Danmark, direktør for Mandag Morgen (tidligere direktør for Berlingske Media) og adjungeret professor på CBS – giver sit bud på, hvordan forskere og medierne kan samarbejde bedre til fælles gavn. Seminaret vil give inspiration og nye ideer til din forskningsformidling i 2017"**.

CBS pressechef Michael Koldby forsvarede lukketheden: "CBS har for en gangs skyld og til lige præcis det her event valgt ikke at have en åben

invitation til journalister om at deltage med rullende kameraer. Hvorfor? For at skabe de bedste muligheder for en fri dialog imellem forskere og med oplægsholder om erfaringer med journalister. Det er det primære formål med det årligt tilbagevendende møde Meet the Press, erfaringsdeling og læring. Det står interesserede journalister frit at kontakte oplægsholder eller andre for at følge op på det væsentlige emne: relationen mellem forskere og journalister" (pr. email).

Uheldig håndtering af landbrugsrapport

Konspiratorisk anlagte kan kæde lukketheden sammen med, at der kan komme kritik af CBS-ledelsens egen kommunikation, fx i håndteringen af den lektor Troels Troelsen kontroversielle **landbrugsrapport** om dansk landbrugs urimelige politisk / miljømæssige vilkår. Rapporten blev mødt af voldsom ekstern kritik for at være delvis ghost-writet af den rabiante landbrugslobby Bæredygtigt Landbrug. I første omgang prøvede CBS-ledelsen at fortie sagen, så prøvede ledelsen at lave et cover-up ved at omdøbe rapporten til "foreløbig". Men først da det store medie DR gik ind i sagen, kom ledelsen på helt andre tanker, og trak rapporten tilbage, samtidig med at den blev sendt til kritisk gennemgang i CBS' interne Praksisudvalg, hvor den så er parkeret i de næste mange måneder.

Sagen påførte CBS-ledelsen et alvorligt troværdighedsproblem, dels ved at indgå en problematisk ekstern kontrakt (med Bæredygtigt Landbrug), dels ved svigt i kvalitetskontrollen (frigivelse af rapporten) og dels ved at ledelsen deltog i et cover-up over for offentligheden, bl.a. ved at henvise til, at ledelsen først ville kommentere den endelige rapport ... m.m.

I flere år har Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på SDU været en slags pilotprojekt for at bruge test og samtaler til at udvælge studerende til kvote 2-optaget. Men nu bliver de alternative optagsmetoder for alvor rullet ud over universitetet. I år udvides ordningen til at gælde for 60 bacheloruddannelser, og på længere sigt er planen, at alle uddannelser skal bruge tests og samtaler ved studenteroptag.

En stor investering i teknologi og tidsforbrug hos de ansatte, erkender **SDU-studiechef Annette Lund**. Men en investering, som kommer til at betale sig, tror hun. Det viser erfaringerne fra de sundhedsvidenskabelige uddannelser.

"Vi kan konstatere, at der er flere, der gennemfører med den her optagelsesmetode. Det udtrykker, at vi finder nogle studerende, der kan og vil drive uddannelsen til gennemførelse," fortæller Annette Lund.

Flere gennemførsler betyder som bekendt flere STÅ-kroner i kassen, og det skulle i teorien kunne betale gildet og mere til: "Vi har regnet på det, og vi kan se, at hvis vi bare er i stand til at opnå halvdelen af den gennemførsels-forbedring, vi har haft på medicin-studiet, så vil det gå lige op."

Test for alle

Optagsformerne, der nu skal udbredes på hele universitetet, kommer til at variere fra uddannelse til uddannelse. Men grundlæggende for alle kvote 2-ansøgere bliver, at de skal komme til SDU og gennemføre den såkaldte uniTEST – en multiple choice-øvelse med 60 spørgsmål. Der er ikke tale om test af paratviden, men af evnen til at ræsonnere og forstå forskellige områder.

"Den tester dine evner til rummelig forståelse, dine evner til talforståelse, dine evner til sprogførståelse eller til at forstå den menneskelige dimension. For eksempel er der et spørgsmål med en grafik og en tekst, der fortæller om kvinder og mænd, og så skal man svare: hvad viser grafen? Svarene beregnes så, og man får en score," fortæller Annette Lund.

Efter den grundlæggende unitest deler fagene sig i forhold til det videre forløb. Et fag som fysik bruger udelukkende

-in på optagelsesprøver

på SDU Sund skal nu udvides til 60 uddannelser og på sigt afgøre 25 procent af optaget

På SDU's idrætsstudie er praktiske prøver en del af optagelseskriteriet på kvote 2. Nu skal modellen udvides.

uniTEST som grundlag, og dem med højest score får tildelt de ledige kvote 2-pladser. På andre studier, eksempelvis jura, udvælger man en gruppe, hvor man kigger på deres motiverede ansøgninger. Og efter denne granskning udvælger man igen en gruppe – for juras vedkommende 90 – som inviteres til et interview.

Samtale tester indstilling og vilje

Samtalen handler ifølge Annette Lund om at udvælge de bedste matches mellem studerende og uddannelse. Det handler blandt andet om indstillingen og viljen til at lægge et stykke arbejde.

”Det gode match er en ansøger, der er realistisk og reflekteret i forhold til sit ønske om at læse, og som har sat sig ind i, hvad det her handler om. Hvis man starter med at sige: Jeg har tænkt at bo i Frankrig på halv tid, så er der noget forventningsafstemning, der ikke passer. Men man skal huske, at mange veje fører til Rom. Så man skal ikke starte med at sige, at der er en bestemt type svar og holdning, man gerne vil have.”

Den tredje model er den, man i en række år har praktiseret på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Her udvælger man en gruppe af de bedste fra uniTESTen til gennemføre en såkaldt MMI (multiple mini interview) – en række interviewstationer med forskellige fagrelevante temaer, hvor ansøgerne cirkulerer rundt og har samtale ved hver station. Den ansvarlige VIP'er ved hver station giver en score til ansøgeren, og de bedst scorende får studiepladserne.

Når SDU har kunnet registrere bedre gennemførsel for kvote 2-studerende på fag med optagelsesprøver, skyldes det dels den kvalificerede udvælgelse, men Annette Lund vurderer, at det også har en stor betydning, at ansøgerne er ude på selve studiet. Det kan forberede dem på, hvad de går ind til, og for nogle kan det også gøre det klart, at de ikke har lyst til at søge.

Møde med institutionen

”Der ligger en stor pointe i det, at man får lov at møde studiemiljøet. Derfor opfordrer vi alle til at søge gennem kvote 2 – også selv om man har snittet til at komme ind gennem kvote 1. Så hvis nogle efter at have mødt personalet og taget testen tænker: nej, det her er ikke mig, så er det fint,” siger hun.

SDU har søgt ministeriet om lov til at udvide det samlede kvote 2-optag. Målet er, at 25 procent af hele optaget bliver på kvote 2.

Brugen af optagelsesprøver på SDU har stået på lige siden halvfemserne. Selve udviklingen af uniTEST startede i 2008 og er foregået i samarbejde med det australske firma Acer. I forhold til testteknologien er udgiften for SDU skruet sådan sammen, at man betaler Acer et fast beløb – 150 kroner – for hver ansøger, der tager testen.

Dertil kommer de personaleressourcer, det kræver at afvikle de forskellige tests og konfrontationer. Det kræver en hel del hyrede studentermedhjælpere, der hjælper til, og så er der naturligvis

VIP-personalet, der skal vurdere ansøgerne i interview- og testforløbene.

”Men vi kan konstatere, at vores VIP'ere synes, det er en god ting, at de får lov at møde ansøgerne. Det giver mening for dem, og de vil gerne være med. Om det giver reelt øget timeforbrug, er mere kompliceret. Den tid, man bruger på at løfte studerende ind i noget, de ikke vil eller kan, er en spildt ressource, og det er noget, vi med det her forsøger at minimere.”

Vip'erne: Mere motiverede studerende

Fællestillidsmand Bjarne Andersen

bekræfter, at vip-personalet anerkender og er glade for de alternative optagsmetoder. Som lektor på idræt, der har brugt interviews og praktiske prøver i deres optag siden halvfemserne, har han selv medvirket i mange optagsforløb.

Som vip'er deltager man typisk en halv dag, men det er to dage, som man skal holde standby. Men prøverne tager mere og mere tid, fordi der kommer flere ansøgere. Men indsatsen betaler sig på studiet:

”Vi ser, at kvote 2-studerende har mindre frafald end ellers. Og kan vi skabe gode relationer fra starten gennem sådan et arrangement, betaler det sig, for studiemiljøet kommer til at fungere bedre.”

Og hvad angår ressourceforbruget på prøverne, er han ikke bekymret:

”Så længe det er i småtingsafdelingen, kan jeg ikke rigtig forestille mig, vip-personalet vil stritte imod.”

Kurt Lüders er lektor emeritus ved SDU-Idræt. Han var med til at udvikle prøverne, som han havde sin tvivl om. Men det har han ikke længere:

”Jeg kunne se, at der skete en udvikling med nogle af de jævnt gode studerende, når de fik et spark i røven. Omvendt har vi også haft 11-talspiger og drenge, der har været skåret godt for tungebåndet, men så kunne de hverken bruge arme eller ben, når det gik løs. Så jeg synes, det er fint, man har holdt fast i prøverne, så dem med halvsådt gennemsnit også har fået en chance. Og så tror jeg, man senere kan høste frugterne af den energi, man lægger i de dage, i form af en bedre og mere motiveret studentermasse.”

lah

Efter 18 år og 8 måneder som formand for DMs 5.800 uni-lærere – og som

Samme problemer 1986-2017?

Søndergaard har været politisk redaktør af FORSKERforum i hele sin formandstid. Hans første leder hed "Forskningsbaseret undervisning" (juni 1998), og det er stadig en aktuell problematik.

Slås fagforeningen med de samme problematikker i dag som i 1986?

"Ja, desværre. For at nævne noget:

1) Antallet af midlertidigt ansatte stiger i forhold til de fastansatte. Det bliver sværere for de unge at lave karriere i en fast stilling, og der bliver færre til at stå for driften og kontinuiteten i dagligdagen.

2) Arbejdstiderne er for høje og arbejdsmiljøet belastet, så folk skal forske i 'fritiden'.

3) Deltids-vip-problemer er ikke løst, for de har stadig ikke de samme rettigheder (fx pension) som de fastansatte.

4) 'Den forskningsbaserede undervisning' bliver fortsat stedmoderligt behandlet, for der bliver færre fastansatte pr. studerende, og undervisningen er ikke kvalificerende ved ansættelsen.

5) Den økonomiske klemme vokser i forskningen, så der nu er konkrete krav på mange institutter om, at hver fastansat skal tjene halvdelen eller mere af deres egen løn ind fra eksterne bevilninger".

En bitter erfaring er samtidig, at det tager lang tid at bygge op og kort tid at ødelægge:

"Undervisning er et håndværk, som kræver 5-6 år at forfine gennem praktisk erfaring. På samme måde tager det 5-10 år at opbygge et forskermiljø. Derfor er det katastrofalt, hver gang der skæres hårdt, eller der lukkes et fagmiljø."

Afskedsreception

Onsdag d. 22. marts kl. 14-16 i DM

"I gamle dage var der forskel mellem Polyteknisk Lærestanstalt, Landbohøjskolen, KU, AU, SDU og universitetscentre. Nu skal alle indpasses i samme form. Det enkelte unis særlige kendetegn og specialiseringer er blevet udvisket. Diversiteten var en kvalitet i sig selv, for hver havde sit særpræg, men det har politikerne ændret, så Uni'erne er blevet til en ensartet leverpostej."

Sådan siger lektor Leif Søndergaard. Han kender sektorens udvikling, for han har været formand for 5500 universitetslærere i DM i 18 år og 8 måneder, hvor han også har været redaktør af FORSKERforum. Han har fejret 40-årsjubilmæum som ansat på KU, og han har været tillidsmand i næsten lige så mange år, herunder fællestillidsmand for KUs vip'ere i 20 år.

Han sluttede som KU-tillidsmand i december. Og 1. februar slutter han som DM-formand for at gå på pension.

"Leverpostejten kom, fordi politikerne gjorde uni-sektoren fortræd med de store reformer, uni-loven 2003 og fusionerne 2007. Man har strømlinet og effektiviseret i 'konkurrencens' navn, men det betød bare, at udpegede ledere og fusioner lavede mega-institutter – med meget langt mellem ledere og medarbejdere. Og fordi universiteterne skal konkurrere indbyrdes, er de ensliggjort; alle skal agere efter samme standarder og centrale styring. Diversiteten er forsvundet – men netop forskellighed og frihedsgrader er forudsætning for kreative miljøer."

Det værste: Fyringsrunder

"Det bedste og sjoveste for mig som uni-lærer har været mødet med de studerende i den tætte undervisning i små hold, hvor man oplever de unges umiddelbarhed, nysgerrighed og ser den enkeltes fremskridt. Og så selvfølgelig de fleste forskeres brændstof, forskningen."

Det værste har ubetinget været den stigende statsstyring og centralisering med de negative følger for frihedsgrader og arbejdsvilkår, mener han.

"Som menig forsker har det mest plagsomme i hverdagen været det voksende bureaukrati med det sure arbejde med at skrive ansøgninger, afrapporteringer og indberetninger. Det er surt, for meget af det er systemkrav, uden at kerneopgaverne forskning og undervisning bliver bedre."

"Som tillidsmand for det videnskabelige personale har gentagne fyringsrunder ubetinget været det værste. En firing er jo menneskelige tragedier, som man bliver involveret i som tillidsmand. Samtidig er det negativt, for alt andet lige varsler fyringer forværring af arbejdsvilkårene; de tilbageblevne skal jo løbe hurtigt."

Uni-loven 2003 – en ladeport for styring

Da uni-loven var til debat i 2001-03 var der nogle, som bagatelliserede konsekvenserne, for loven ville ikke påvirke universitetets indre liv og mekanismer, som ville fortsætte uanfægtet, med sin indbyggede inert.

"Samme tankegang hørte vi fra den daværende direktør for uni-styrelsen, Jens Peter Jacobsen. Han argumenterede for, at loven ville give universiteterne og de ansatte mere frihed, da forskningsfriheden nu var skrevet ind i loven, og de professionelle bestyrelser ville beskytte universiteterne mod for megen styring fra politikerne. Det viste sig at være absolut forkert, ligesom troen på unis indre inertis magt. Det akademiske liv på universitetet er en følsom institution, og loven har haft enorm negativ indflydelse på det indre akademiske liv, der har vist sig at være utroligt følsomt og påvirkeligt af topstyring, og ekstern indblanding", svarer han.

"Med uni-loven som løftestang er det lykkedes politikerne at flytte fokus fra uni's kerneopgaver – kritisk forskning og god undervisning – over mod økonomi og "nytte". Ny viden er kun af interesse, hvis det umiddelbart kan føre til økonomisk gevinst, og undervisningen er kun god, hvis det umiddelbart kan føre til højtlønnet beskæftigelse. Kvalitet er ikke længere en interessant parameter for politikerne".

Hvad betød videnskabsminister Helge Sanders slagord "Fra forskning til faktura"?

"Til at begynde med grinede folk jo ad den slags handelsskole-snak. Men slagordet var jo udtryk for en bestemt type krav og målstyring, som faktisk hurtigt satte sig igennem i praksis, helt ned i det interne akademiske liv. I dag har vi svært ved at grine ad, at alt måles efter nytte, og det kræves af os, at vi skal skabe indtægter, erhvervsrelevans, nytte og arbejdspladser. Men sådan er hverdagen for sektoren i dag. Der er ikke plads til utraditionelle ideer."

”Selvkritisk må jeg nok konstatere, at vi var for dårlige til at kæmpe imod uni-loven. FORSKERforum beskrev da problemerne, men politisk var vi alt for pæne og tilbageholdende i vores indsigelser. Det videnskabelige personale var alt for passivt og skulle have protesteret meget mere drastisk, både internt og eksternt. Men uni-lærere er for pæne og altså naive, for vi troede ikke, at det ville gå så galt, som det faktisk gjorde.”

Politikernes styringslyst

”Misforstå mig ikke: Vores lokale rektorater og bestyrelser er ikke onde, og kravene om kontrol og registrering er ofte ikke noget, de har opfundet. Det kommer ovenfra, fra et ministerium og fra embedsmænd, som vil styre”, siger Søndergaard. ”Men vores ledelser har indtil for nylig ikke forsvaret universitetets interesser, men klappet hælene lydigt sammen, når der kom et modsætningsfyldt eller umuligt direktiv fra politikere eller embedsmænd”.

Uni’erne er kommet i orkanens øje: ”For politikere er universitetet blevet en nationaløkonomisk brik, der skal bidrage til at fremme dansk konkurrenceevne, vækst og velfærd. I praksis betyder det, at politikere stiller krav og styrer på mange niveauer – med embedsmænd som mellemmand. Uni-loven har givet ministeren redskaber til at styre og kontrollere. Uni’erne er formelt ’selvejende institutioner’ med selvstændige bestyrelser. Bemærk, at udtrykket forskningsfrihed kun nævnes få gange i loven, mens det mange gange slås fast, at ministeren kan gribe ind”, forklarer han.

“

Selvkritik: Det videnskabelige personale var alt for passivt og skulle have protesteret meget mere drastisk, både internt og eksternt. Men uni-lærere er for pæne og altså naive, for vi troede ikke, at det ville gå så galt, som det faktisk gjorde med Uni-loven.

Leif Søndergaard

”Godt nok har Uni’erne fået bevillingsmæssige flerårsaftaler – med faldende bevillinger til især undervisningen – men hovedproblemet er generelt, at politikerne opererer meget kortsigtet. De laver stop-and-go politik, hvor der lanceres planer den ene periode, og den næste spares der. Samtidig opstiller man ambitioner og krav på modsætningsfyldte betingelser – bedst illustreret af, at man forlanger et masseuniversitet på eliteniveau. Og det er umuligt at opfylde, og derfor kan Uni’erne aldrig gøre politikere tilfredse”.

Forfaldsmyter

Var det alt sammen bedre i gamle dage?

”Det er der jo mange forskellige fortolkninger af. Jeg mener, at det på mange punkter var bedre: Jeg har nævnt den kollegiale ledelse i mindre miljøer frem for den professionelle ledelse på afstand. Der var relativt flere fastlærere, så der var mere tid til hver enkelt studerende, og der var tættere relation til lederne. Og myten om, at der dengang var slendrian med mange nulforskere, holder ikke, for der var også forskningsvogtning dengang.”

Han tilhører den ældre generation fra den humboldtske tradition, hvor viden, kritik og dannelse har værdi i sig selv og dyrkningen af dette er unis vigtigste opgave:

”Den ’forskningsbaserede undervisning’ og forskningsfriheden er en forudsætning for den tradition. Men den voksende statsstyring har vist, at det ikke er en selvfølge. Forskningsfriheden er noget, man skal forsvare og kæmpe for, for samfundets og forskningens skyld – herunder for de nødvendige basisbevillinger til at bevare det kritiske potentiale”.

Generationskløft

Nogle hævder, at der er et generationsproblem blandt uni-lærere med et skel mellem de ældre ”fagpolitiske” og de yngre, som indretter sig på systemet og tænker i karriere – for dem er forskningsfrihed og fagforening noget gammeldags noget.

”Fagforeninger er nødvendige for at forsvare de ansattes arbejdsvilkår og rettigheder, og herunder hører også de akademiske værdier og forskningsfriheden. Men det er nok rigtigt, at der en generationsforskel mellem min generation, som registrerer forringelser af arbejdsvilkår og

forstår værdien af forskningsfrihed, og så de unge forskere i karrierespor. De unge ser nok de ringere vilkår og styringen som et fait accompli, som de ikke kan lave om på. Derfor engagerer de sig ikke så meget i andet end deres karriere, i tiltro til at korttidsansættelser kunne føre til en fastansættelse. Og jeg bebrejder dem såmænd ikke, for betingelserne for at gøre akademisk karriere i dag er svære”, siger han og tilføjer:

”Men jeg kan godt være bekymret for, hvem der i fremtiden skal forsvare det klassiske universitet over for systemets voldsomme styringslyst”.

Ekspert i bananfluer

Fagligt har Leif Søndergaard været landets ekspert i bananfluer. Hans CV tæller mere end 40 videnskabelige artikler.

Hvordan fik han tid til det?

”Nu skal man heller ikke overdrive min personlige indsats, for jeg har nydt godt af at være med i en forskergruppe, så mine publikationer er hovedsagelig medforfatterskaber”, svarer han.

”Men jeg har da bestræbt mig på at holde mig forskeraktiv. Det er problematisk, hvis en forsker bliver fuldtids professionel leder eller tillidsmand. Fuldprofessionelle ledere på uni er en uskik. Det burde være et krav, at både institutledere og dekaner er forskningsaktive og derigennem fortsat har forståelse for de meniges praktiske udfordringer. Det burde klares ved uddelegering af administration og i øvrigt fjernelse af det overbureaukrati vi ser i dag”.

Bananfluer – det lyder nørdet?

”Jamen æhhh, det er da rigtigt. Men de lægger faktisk krop til biologers forskning i molekylær-biologi. Og så er de i øvrigt søde, bananfluerne”.

Hvad skal han så lave, når han ikke længere har bananfluerne og sine fagforeningsmedlemmer?

”Jeg er blevet emeritus og vil fortsat komme på KU. Og ved siden af molekylærbiologien har jeg faktisk været skabs-feltbiolog, en ivrig amatør-ornitolog, fuglekigger.”

D-vip'ere: Diskrimineret som u.ass. og ekst. lektorer

I artiklen 'Dilemma om studielektorer' skrev FORSKERforum i december om deltidslærere: deres "dårlige vilkår blev netop cementeret i en landsretsdom, der slog fast, at man som d-vip ikke har ret til pensionsbidrag – en sag, DM/DJØF førte for fire videnskabelige assistenter på RUC, der mente, de blev udsat for forskelsbehandling".

Som en af de fire sagsøgere vil jeg gerne rette en misforståelse, som stammer fra dommens omtale i FF den 14.11. Vi påstår at være blevet forskelsbehandlet i andre D-Vip-stillinger før og efter vores ansættelse fra 2009-2012 som videnskabelige assistenter (VA), men netop ikke i denne periode. Her fik vi delvise pensionsbidrag svarende til ansættelsen på 20 timer ugentligt.

Misforståelsen provokerer os, i og med at vi igennem RUC's timelærerforening i 2008/9 var repræsenteret i en af rektoratet nedsat d-vip-arbejdsgruppe, hvor vi foreslog: "Som hovedregel sker ansættelse på overenskomstmæssige vilkår, f.eks. som studieadjunkt/-lektor eller videnskabelig assistent" (arbejdsgruppens rapport fra 19.maj 2009, bilag 5). Idet RUC ønskede "så vidt muligt at forbedre arbejdsvilkårene for den pågældende gruppe af kompetente medarbejdere", opfordrede rapporten institutterne til at slå et antal stillinger op som VA. Dette skete på Institut for Samfund og Globalisering, idet bevillingsrammen til undervisning på basis blev brugt hertil. Rapporten stillede os i udsigt, at vi efter tre år i denne ansættelse ville kunne vende tilbage til ansættelse som eksterne lektorer (EL) ved basisuddannelsen, eventuelt fastansat.

Men – på trods af muligheden, lovformeligt skabt per 1.5.2012, for at kunne fastansætte EL – blev vi degraderet til fra efteråret 2012 at blive undervisnings-assistent (UA) – en stillingstype uden overenskomstdækning. Basis-studielederen var nemlig blevet frataget kompetencen til igen at ansætte os som EL på uddannelsens fag. Efter reform-perioden i 2008/9 var fastansættelse på basisuddannelsen heller ikke længere ønsket af RUC.

Det var i de dead end-stillinger som u-assistent og eksterne lektorer, at vi følte os forskelsbehandlet, fordi vi i mange år udførte samme arbejde som vores fastansatte kollegaer, der højst opholdt sig på basisuddannelsen i et par år, men også modtog pensionsindbetaling for denne tid.

Når RUC nu igen åbner debatten om heltidsunderviser-stillinger, kan det læses som et konstruktivt svar på vores tiltale. Uden at blande os i de overvejelser, som RUC og CBS sammen med fagforeningerne må gøre sig for at forbedre vilkårene for underviserne og samtidigt fastholde og udvide forskningsbegrebet, kan vi kun hilse deres initiativ velkommen, såfremt de for alvor vil bryde de daglejerlignende vilkår, d-vip er underlagt. Navnlig ældre kollegaer bliver fremmedgjorte over for resultaterne af deres kompetente arbejde. Husk, at lov om tidsbegrænsede ansættelser er en beskyttelses-norm: Efter maksimum-antallet af forlængelser bør der følge en fastansættelse – og ikke en frakendelse af praktisk erhvervede kompetencer.

Rolf Czeskeba-Dupont, mag.scient. et lic.samf. (Baggrundsartikel: rcd@cnas.dk)

Forfaldsmyten:

Den kollektive erindring samler 1960-70'erne
Engelske Susan Bassnett har mere ambivalente

I pubben efter arbejde hører man ikke sjældent anekdoter, hvor efterkrigstidens mandlige kolleger beklager sig over, at det var bedre i gamle dage, med klar hentydning til, at deres yngre kolleger er taget i fitnesscentret...

Den slags erindringer har det med at gå over i nostalgi over en tabt guldalder, en tid, hvor ingen bekymrede sig synderligt over helbreds anbefalingerne, hvor de våde frokoster trak ud i timevis, hvor solen skinnede hver eneste dag – og hvor sex kunne fås når som helst, hvor som helst og med hvem som helst.

Som en kvinde af samme generation spekulerer jeg på, om disse forestillinger egentlig ikke bare er en drøm om det, der kunne have været, hvis blot den drømmende ikke havde haft så travlt med at kvalificere sig og avancere op ad den akademiske karrierestige. Jeg er ret sikker på, at mange af disse nu distingverede og aldrende herrer, som ynder at udbrede sig om, hvor meget de fik skejet ud sidst i 1960'erne og først i 1970'erne, i virkeligheden ikke er helt så fortrolige med sex, drugs og rock 'n' roll, som de efterhånden har bildt sig ind.

Jeg siger ikke, at der ikke foregik en seksual revolution på universiteterne sammenlignet med 1950'erne, blot at vores erindring forvrænger fortiden, og at tingene i virkeligheden var langt mere komplekse end som så. P-pillen var afgjort en væsentlig medvirkende årsag til kvindernes seksuelle frigørelse, abortloven af 1967 ligeså, men tingene ændrer sig ikke fra den ene dag til den anden, og vi var også produkter af vores egne særdeles ufrie opdragelser. Vi kendte alle sammen til piger, som måtte gifte sig eller droppe ud af deres uddannelser, fordi de var blevet gravide, og en af mine egne veninder blev sågar bortvist fra sit kollegium i sit andet studieår, da man fandt ud af, at hun var gravid.

Det var på en sådan baggrund, at vi lidt tøvende vovede os ud i den nye kulturelle mytologi, som betonedede vigtigheden – eller nok snarere nødvendigheden – af at dyrke uhæmmet sex i store doser. Selv brugte jeg hele mit første studieår på at

Der var mere sex i gamle dage

Om en gylden tid med fri tænkning, opgør med autoriteter og fri sex.

Følelser, rensat for nostalgi

skjule, at jeg endnu ikke havde mistet mødommen, mens alle omkring mig syntes at vælte sig i sex.

Mange år senere forstod jeg på samtaler med vennerne fra dengang, at mit problem havde været langt fra enestående. Mens vi alle sammen dengang havde snakket meget om alt det fantastiske sex, vi fik, var det i virkeligheden de færreste af os, der fik noget overhovedet. Mit eget sexliv kom i gang, da jeg langt om længe tog det absolut ikke minderværdige skridt med en, hvis navn jeg for længst har glemt, og jeg gik ind i mit andet studieår med en følelse af endelig at være kommet på omgangshøjde.

For mig og mange af mine venner handlede revolutionen ikke kun om sex, men om friheden til at udfordre vores forældres forventninger. Vi røg hash – og i modsætning til Bill Clinton inhalerede vi også. Vi deltog i demonstrationer og besættelser imod krigene i Vietnam og Cambodja. Vi sad omkring og sang protestsange. Demonstrativt blev vi siddende i biografalen, når nationalsangen blev spillet, og alle andre rejste sig op. Vi talte om klassekamp, og nogle af os beundrede Mao.

Men det var også vigtigt at blive opfattet som frigjort. Jeg husker, hvordan jeg gik rundt i en lang, halvgennemsigtig blomstret kjole med kun et par trusser på indenunder (jeg var også slankere dengang). Hvad sex angår, kunne jeg i adskillige tilfælde i dag sikkert have hævdet, at der var tale om seksuelt overgreb eller sågar *date rape*. Men dagen derpå spekulerede jeg kun på, hvad jeg nu havde rodet mig ud i, og hvor lang tid, det mon ville tage at gå hjem.

Der var meget af det, vi i dag ville kalde sexchikane – professorer, som kom med sjofle tilbud eller ragede på en; politimænd, som var mere fysiske med kvindelige demonstranter; studerende, som fik en til at føle sig utjekket, hvis man ikke gik med til sex. Det faldt mig aldrig ind, at det kunne være unormalt, for den traditionelle opdragelse havde programmeret

kvinder til at forvente, at mænd kunne opføre sig sådan. En rask lussing eller et spark, et kraftudtryk eller en hurtig, nedsettende kommentar virkede i langt de fleste tilfælde tilstrækkeligt afskrækkende, omend der en gang imellem var nogen, der blev ved. Jeg er forbløffet over nogle af de sager, som i dag ender i retten – det er et klart tegn på, at verden har forandret sig meget på 40 år.

Det var altså ikke særlig overraskende, at mange kvinder følte sig tiltrukket af den spæde kvindebevægelse i de tidlige 1970'ere. Jeg beundrede de kvinder, der deltog i protestaktionen mod Miss World-konkurrencen i 1970 (hvor en gruppe aktivister bl.a. stormede scenen i Royal Albert Hall), og jeg støttede frigørelsesbevægelsen, da den i 1977 udvidede sine krav til også at omfatte kvindens ret til at definere sin egen seksualitet.

I dag kan jeg se, at meget af det, vi havde lært af vores mødre, var dobbeltmoralisk. På trods af en åbenlys kodeks, som opfordrede til seksuel tilbageholdenhed, havde vores forældres generation oplevet en anden slags seksuel frigørelse i de angstfyldte år under krigen. Måske var det derfor, de blev så beskyttende over for

deres døtre i 1950'erne, og måske er det også derfor, min egen generation reagerede ved at blive mere politisk og opsat på at chokere. Vores tro på, at protester kunne bringe fred til verden, var selvfølgelig naiv, men 1960'ernes bevægelser for borgerrettigheder, kvinderettigheder og de homoseksuelles rettigheder førte rent faktisk til positive forandringer også lovgivningsmæssigt, så vores ofte selvtilstrækkelige vrede var ikke helt spildt.

De studerende i dag virker mere ansvarsbevidste, end vi selv var – de ryger mindre, motionerer mere og blander ikke alkohol og bilkørsel, sådan som vi selv gjorde. De virker også mindre indstillet på at lade stå til, uvillige til at gå i dialog med ideer, de ikke er enige i, mere parate til at klage gennem de officielle kanaler end til at demonstrere i gaderne. Om deres sexliv adskiller sig væsentligt fra andre generationers, er uvist, selv om jeg har en formodning om, at det ikke er tilfældet. Selv helt tilbage i 1930'erne har de studerende knaldet som kaniner, hvis de skrevne erindringer står til troende.

Forskellen er, at den såkaldte seksuelle revolution på universiteterne i 1960'erne og 1970'erne var mere direkte provokerende og del af en meget mere omfattende social revolution, som væltede en lang række gennem generationer bestående barrierer af kønsmæssig, klasse- og racemæssig karakter.

P-pille eller ikke, der er ikke så meget frigørelse i at havne i seng med en, man ikke synes er specielt lækker, eller at flytte ind i et bofællesskab, som en af mine veninder, kun for at opdage, at det var kvinderne, der stod for rengøringen, madlavningen og opvasken.

En tabt guldalder? Som kvinde tvivler jeg.

Forfatteren: Susan Bassnett er professor i komparativ litteratur ved University of Warwick, UK.

Oversættelse fra THE v Martin Aitken

ANNONCE

DM'S FORSKNINGS- PRISER 2017

Dansk
Magisterforening

Fortjener din forskerkollega samme anerkendelse som Lars og David?

Dansk Magisterforening uddeler igen i år to forskningspriser på hver 50.000 kr. Priserne er forskernes egne og en anerkendelse af grundforskning, kritisk forskning og nytænkende anvendelse af forskningsresultater.

Gå ind på dm.dk/forskningspriser og se, hvor nemt du indstiller en kandidat.

Seneste prismodtagere

Lars Arendt-Nielsen, dr.med., professor, Aalborg Universitet

David E. Nye, professor, Syddansk Universitet